

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotuksen oikaisemisesta oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella vuonna 2016

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki verotuksen oikaisemisesta oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella vuonna 2016. Laki sisältäisi niin sanottua tehokasta katumista verotuksessa koskevat säännökset. Kyseessä olisi määräaikainen laki, jonka mukaan luonnollinen henkilö tai kotimainen kuolinpesä välttyisi veropetosta koskevilta rikosoikeudellisilta seuraamuksilta ilmoittaessaan oma-aloitteisesti verotuksestaan puuttuneita tuloverolain mukaan verotettavia tuloja tai perintö- ja lahjaverolain mukaan verotettavia varoja Verohallinnolle.

Esitys liittyy valtion vuoden 2016 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016 ja olemaan voimassa 31 päivään joulukuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA JA NYKYTILAN ARVIOINTI.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja verotuskäytäntö.....	3
Tuloverotus.....	3
Perintö- ja lahjaverotus.....	4
Verorikokset.....	5
Kansainvälinen tietojenvaihto.....	8
2.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö.....	8
Ruotsi.....	9
Tanska.....	9
Norja.....	10
Iso-Britannia.....	11
Italia.....	12
Yhdysvallat.....	12
Kanada.....	13
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	14
3.1 Tehokas katuminen verotuksessa.....	14
3.2 Varojen alkuperä.....	16
3.3 Rikosoikeudellisesta menettelystä luopuminen.....	17
3.4 Hallinnolliset seuraamukset.....	17
3.5 Määräaikainen sääntely.....	18
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	19
4.1 Vaikutukset verovelvollisen asemaan.....	19
4.2 Hallinnolliset vaikutukset.....	19
4.3 Taloudelliset vaikutukset.....	19
5 ASIAN VALMISTELU.....	20
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	22
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	23
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	23
2 VOIMAANTULO.....	28
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	29
LAKIEHDOTUS.....	31
Laki verotuksen oikaisemisesta oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella vuonna 2016.....	31

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Sääntelyä, jonka perusteella verovelvollinen voi vapaaehtoisesti ja oma-aloitteisesti oikaista verotuksen ilmoituspuutteita ja samalla välttää kokonaan tai osittain hallinnollisilta tai rikosoikeudellisilta seuraamuksilta, kutsutaan tehokkaan katumisen sääntelyksi. Tehokkaan katumisen sääntelyn tärkeimpänä tavoitteena on kannustaa oma-aloitteeseen ilmoittamiseen ja siten lisätä verotuloja hallinnollisesti kevyemmällä menettelyllä. Samalla aiemmin verotuksen ulkopuolella olleet varat tulisivat verotuksen piiriin Suomessa myös tulevana vuosina.

Tehokasta katumista koskevan sääntelyn taustalla on ajankohtainen kansainvälinen kehitys veropaaon ja veronkierron torjumiseksi. Tehokkaan katumisen sääntelyä on käytetty eri puolilla maailmaa erityisesti veroparatiisimaiden kautta tehtyjen järjestelyiden aiheuttamien verotapoiden torjumiseen. Useassa valtiossa on ollut käytössä tehokkaan katumisen ohjelma, joka on koskenut tiettyjä tulo- ja varallisuustietoja kuten ulkomaille sijoitettuja varoja. Tehokkaan katumisen ohjelmat ovat tuottaneet osin suuriakin verotuottoja valtioille.

2 Nykytila ja nykytilan arviointi

2.1 Lainsäädäntö ja verotuskäytäntö

Tuloverotus

Verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995), jäljempänä *verotusmenettelylaki*, 7 §:n mukaan verovelvollisen on verotusta varten ilmoitettava veroviranomaiselle veronalaiset tulonsa, niistä tehtävät vähennykset, tiedot varoistaan ja veloistaan sekä muut verotukseen vaikuttavat tiedot. Lisäksi verovelvollisen on verotusmenettelylain mukaan Verohallinnon tai muutoksenhakuviranomaisen kehotuksesta annettava veroilmoituksen lisäksi samoin velvoituksin ne täydentävät tiedot ja selvitykset sekä esitettävä tositteet, jotka saattavat olla tarpeen hänen verotuksensa tai hänen verotustaan koskevaa muutoksenhakua käsiteltäessä. Verotuksen toimittaminen perustuu siihen, että verovelvollisella on velvollisuus ilmoittaa verotukseen vaikuttavat tiedot, eli muun muassa veronalaiset tulonsa. Verovelvollisen on tarkistettava esitetyt veroilmoitus ja korjattava veroilmoituksesta puuttuneet tai virheelliset tiedot. Jos verovelvollinen laiminlyö ilmoittamisvelvollisuutensa ja jättää tuloja ilmoittamatta tai ilmoittaa ne todellisuutta pienempinä, saattaa vero jäädä määräämättä tai se määrätään liian alhaiseksi.

Luonnollisen henkilön ja kotimaisen kuolinpesän on ilmoitettava myös verotusmenettelylain 10 §:n 2 ja 3 momenteissa mainitut varat ja velat. Varoista on ilmoitettava muun muassa verovelvollisen omistuksessa olevat kiinteistöt, asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön sekä muun osakeyhtiön osakkeet. Lisäksi on ilmoitettava muun yhteisön osuudet, muut arvopaperit ja arvo-osuudet sekä osuus avoimeen yhtiöön, kommandiittiyhtiöön ja muuhun yhtymään samoin kuin hallinta- ja nautintaoikeus varallisuuteen. Ilmoittamisvelvollisuus koskee myös ulkomaisia varoja ja velkoja.

Jos verovelvollisen havaitaan laiminlyöneen ilmoittamisvelvollisuuden verotusmenettelylaissa säädettyjen aikarajojen puitteissa, toimitetaan verotuksen oikaisu verovelvollisen vahingoksi. Verohallinto voi verotusmenettelylain 56 §:n 4 momentin mukaan oikaista viiden vuoden ajan verotuksessa olevan virheen, jos verovelvollinen on laiminlyönyt sen asian ilmoittamisvelvollisuuden, jota virhe koskee. Samalla verovelvolliselle määrätään veronkorotus tai, mikäli rikosilmoituksen kynnys ylittyy ja kyse on muusta kuin yhteisömuotoisesta verovelvollisesta,

HE 32/2015 vp

jätetään veronkorotus määräämättä ja tehdään rikosilmoitus. Veronkorotuksen lisäksi viranomaisaloitteisessa oikaisussa määrätään veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain (1556/1995) mukainen veronlisäys. Useimmiten tieto ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä selviää verotarkastuksen tai verotuksen toimittamisen yhteydessä. Tieto voidaan saada myös sivullisen kautta, kuten esimerkiksi toisesta valtiosta tietojenvaihdon avulla.

Verovelvollinen voi hakea myös itse oikaisua omaan verotukseensa tekemällä oikaisuvaatimuksen verotuksen oikaisulautakunnalle. Verovelvollinen voi tehdä oikaisuvaatimuksen myös omaksi vahingokseen. Oikaisuvaatimuksia, joissa verovelvollinen itse vaatii esimerkiksi verotetun tulonsa korottamista, on kuitenkin ollut vähän verrattuna oikaisuvaatimusten kokonaismäärään.

Jos verovelvollinen on tehnyt oikaisuvaatimuksen omaksi vahingokseen, ei verotuskäytännössä ole yleensä määrätty veronkorotusta ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Käytännön taustalla on muutoksenhaussa sovellettu yleinen oikeusperiaate, jonka mukaan päätös voidaan antaa ainoastaan siihen, mitä on vaadittu. Itselle vahingoksi tehdyissä vaatimuksissa maksettavaksi tulevan veron määrä on myös yleensä ollut pieni tai tapauksen olosuhteet ovat olleet sellaiset, ettei tapauksia ole Verohallinnossa katsottu aiheelliseksi myöskään siirtää rikosilmoitusharkintaan. Verotuskäytännössä oikaisuvaatimuksen perusteella määrätylle verolle on määrätty lisäksi verotusmenettelylain mukainen jäännösveron korko.

Veropetos on rikoslain (39/1889) mukaan rangaistava vain tahallisenä. Tapauksissa, joita ei ole saatettu rikosilmoitusharkintaan, on voinut olla kyse esimerkiksi siitä, että oikaisuvaatimuksen kohteena oleva kysymys tulon veronalaisuudesta tai menon vähennyskelpoisuudesta tai näiden jaksottamisesta on ollut siinä määrin tulkinnanvarainen, ettei veroilmoituksessa olutta virhettä ole voitu pitää tahallisenä. Toiseksi verovelvollinen on voinut korjata ilmoituksessa olevan virheen tai puutteen pian verotuspäätöksen saatuaan, mikä voi tukea käsitystä, ettei virhe ole ollut tahallinen, vaan on johtunut lähinnä huolimattomuudesta. Verohallinnon mukaan Verohallinnon rikosilmoitusharkintaan ei tähän mennessä ole viety juurikaan tapauksia, joissa verovelvollinen olisi itse vaatinut ilmoittamatta jättämänsä tulon verottamista.

Koska Suomessa ei ole säädetty tehokkaan katumisen mahdollisuudesta verotuksessa, verovelvolliselle ei ole nykytilassa voitu taata suojaa rikosoikeudellisia seuraamuksia vastaan. Tämän vuoksi itselle vahingoksi tehdyissä oikaisuvaatimuksissa on pääasiallisesti ollut kyse aidosta virheen korjaamisista, eikä systemaattisesti salattujen tulojen ilmoittamisesta.

Kansainvälinen paine veroparatiisimaita kohtaan on saanut eräät valtiot avaamaan pankkisalaisuuttaan. Esimerkiksi Sveitsi on sitoutunut aloittamaan OECD:ssä kehitetyn globaalin standardin mukaisen automaattisen tietojenvaihdon vuonna 2018. Nopeasti etenevä kansainvälinen kehitys kohti automaattista tietojenvaihtoa on aiheuttanut sen, että varojaan ulkomailla säilyttävät yksityishenkilöt ovat olleet kiinnostuneita palauttamaan varojaan sekä ilmoittamaan tulojaan Suomeen. Tämän kehityksen seurauksena Verohallinto on viimeaikoina käsitellyt oikaisuvaatimuksia, joita voidaan sisällöltään pitää sellaisina esimerkitapauksina, joihin ehdotettu tehokkaan katumisen sääntely olisi nimenomaisesti suunnattu. Verohallinto käsittelee viireillä olevat oikaisuvaatimukset voimassa olevan lain mukaisesti ja päättää rikosharkinnasta normaalin menettelyn mukaisesti.

Perintö- ja lahjaverotus

Perintöverotus perustuu perintökaareissa (40 /1965) säädettyyn perukirjaan. Perukirja on asiakirja, jossa selvitetään kuolinpesän tila, eli luetteloidaan vainajan omaisuus ja velat. Perukirja on toimitettava yhtenä kappaleena vainajan kotipaikan verotoimistoon kuukauden kuluessa

perunkirjoitustilaisuudesta. Perunkirjoitustilaisuus on järjestettävä kolmen kuukauden kuluessa kuolemasta. Perunkirjoitustilaisuuden järjestämisestä on vastuussa se, joka tuntee parhaiten vainajan varallisuustilanteen. Yleensä tämä on joko vainajan puoliso tai lapsi. Verohallinto toimittaa perintöverotuksen perukirjan perusteella siten kuin perintö- ja lahjaverolaissa (378/1940) säädetään. Perintöveropäätökseen haetaan muutosta verotuksen oikaisulautakunnalta.

Perukirjaan on merkittävä oikein kaikki vainajan varat ja velat, jotka ovat pesän ilmoittajan tiedossa perunkirjoitustilaisuudessa. Jos pesään ilmaantuu uusia varoja tai velkoja perunkirjoitustilaisuuden jälkeen, on kuukauden kuluessa laadittava täydennys- tai oikaisukirja. Täydennys- tai oikaisukirja on annettava Verohallinnolle kuukauden kuluessa sen laatimisesta. Verohallinto voi toimittaa perintöverotuksen uudelleen täydennys- tai oikaisuperukirjan perusteella 10 vuoden kuluessa perintöverovelvollisuuden alkamisesta. Perintöverovelvollisuus alkaa perinnönjättäjän kuolinhetkellä. Kun verotus toimitetaan uudelleen pesään ilmaantuneiden uusien varojen perusteella, verotuksen uudelleen toimittamisen yhteydessä ei määrätä veronkorotusta.

Perintöverotusta voidaan oikaista myös viranomaisaloitteisesti verovelvollisen vahingoksi. Jos verottamatta jättäminen on tapahtunut sen takia, että verovelvollinen tai muu ilmoitusvelvollinen on antanut puutteellisen, erehdyttävän tai väärän perukirjan tai veroilmoituksen taikka muun tiedon tai asiakirjan, on veronoikaisua tehtäessä määrättävä myös veronkorotus. Nykytilan mukaan perintö- ja lahjaverotuksessa ei määrätä veronlisäystä verotuksen oikaisun yhteydessä. Verolle ei myöskään lasketa mitään korkoa ennen oikaisun perusteella määrätyn veron eräpäivää.

Perintöverotuksessa tehokkaan katumisen tilanteissa olisi kyse siitä, että pesän osakkaat ovat tietoisesti jättäneet ilmoittamatta tietyt varat perukirjassa. Verotuskäytännössä ei ole tullut ilmi varsinaisia tehokkaan katumisen tapauksia. Täydennysperukirjojen perusteella verotus on toimitettu uudelleen perintö- ja lahjaverolain 38 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Tällöin ei ole määrätty myöskään veronkorotuksia eikä viivästysseuraamuksia.

Lahjaverotuksessa tehokkaan katumisen tilanteissa olisi kyse siitä, että verovelvollinen on jättänyt tietoisesti lahjaveroilmoituksen antamatta säädetystä määräajassa. Lahjaverotuksessa lahjansaajan on annettava Verohallinnolle lahjaveroilmoitus kolmen kuukauden kuluessa verovelvollisuuden alkamisesta. Velvollisuus suorittaa lahjaveroa alkaa pääsääntöisesti, kun lahjansaaja on saanut lahjan haltuunsa. Milloin alaikäinen on vanhemmiltaan saanut veronalaisen lahjan, katsotaan verovelvollisuuden alkavan silloin, kun lahjoitus on tehty. Jos lahjaveroilmoitus annetaan säädetyn määräajan jälkeen, voidaan verovelvolliselle määrätä veronkorotus. Verotuskäytännössä lahjaverotuksessa on määrätty veronkorotuksia, jos ilmoitus on annettu huomattavasti myöhässä. Myöskään lahjaverotuksessa ei määrätä viivästysseuraamuksia myöhässä annetun lahjaveroilmoituksen perusteella. Lahjaverotuksen viranomaisaloitteiseen oikaisemiseen sovelletaan vastaavia säännöksiä kuin perintöverotuksen oikaisemiseen.

Verorikokset

Verorikoksilla tarkoitetaan veropetosta ja sen eri tekemuotoja sekä verorikkomusta. Verotusmenettelylain mukaan rangaistus veron lainvastaisesta välttämisestä ja sen yrittämisestä säädetään rikoslain veropetosta koskeissa säännöksissä. Vastaava säännös on myös perintö- ja lahjaverolaissa.

Veropetoksesta säädetään rikoslain 29 luvun 1—3 §:ssä. Veropetoksesta voidaan tuomita se, joka antamalla viranomaiselle verotusta varten väärän tiedon veron määräämiseen vaikutta-

vasta seikasta, salaamalla verotusta varten annetussa ilmoituksessa veron määräämiseen vaikuttavan seikan, laiminlyömällä veron välttämistarkoituksessa verotusta varten säädetyn velvollisuuden, jolla on merkitystä veron määräämiselle tai muuten petollisesti aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa veron määräämättä jättämisen tai sen määräämisen liian alhaiseksi taikka veron aiheuttoman palauttamisen.

Säännöksen mukaan myös veropetoksen yritys rinnastetaan täytettyyn tekoon. Veropetoksesta on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Rikoslain mukaan veropetos täyttyy, kun verovelvollinen aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa veron määräämättä jättämisen tai sen määräämisen liian alhaiseksi taikka veron aiheuttoman palauttamisen. Veropetoksen yritys täyttyy, kun veroilmoitus on jätetty Verohallintoon tai kun se olisi viimeistään pitänyt jättää. Veropetos puolestaan täyttyy esimerkiksi tuloverotuksessa silloin, kun verovuoden säännönmukainen verotus päättyy. Veropetos katsotaan täytyneeksi, vaikka verovelvollinen myöhemmin korjaisi ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin vaati- malla oikaisua omaksi vahingokseen. Veropetoksen syyteoikeus vanhenee viidessä vuodessa.

Rikoslain 29 luvun 2 pykälän mukaan teko täyttää törkeän veropetoksen tunnusmerkit, jos veropetoksessa tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti ja veropetosta voidaan pitää kokonaisuutena arvostellen törkeänä. Törkeästä veropetoksesta rikoksentehtäjä on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Törkeän veropetoksen syyte-aika on 10 vuotta.

Jos veropetosta voidaan tavoitellun taloudellisen hyödyn määrä tai muut rikokseen liittyvät seikat huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen pitää vähäisenä, kyseessä on lievä veropetos. Tällöin rikoksentehtäjä on tuomittava lievästä veropetoksesta sakkoon.

Perintökaaren 20 luvun 11 §:ssä on kriminalisoitu tietojen salaaminen perunkirjoituksessa. Pykälän mukaan joka perunkirjoituksessa tahallansa salaa tai vilpillisesti ilmoittaa jotakin, tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Jos asianhaarat ovat erittäin raskauttavat, rangaistus on vankeutta enintään kaksi vuotta.

Rikosilmoitusharkinta Verohallinnossa

Verohallinnolla on velvollisuus ilmoittaa verorikos tai muu verotukseen liittyvä rikos esitutkintaviranomaiselle tutkintaa varten. Verohallinnosta annetun lain (503/2010) mukaan Verohallinnolla on oikeus käyttää puhevaltaa rikosasiassa myös muiden veronsaajien kuin valtion puolesta. Verohallinnon työjärjestyksen mukaan Veronkantoyksikkö ilmoittaa verorikosta tai muuta verotukseen liittyvää rikosta taikka kirjanpitorikosta koskevan asian esitutkintaviranomaiselle tutkintaa varten sekä käyttää puhevaltaa rikosasiassa ja rikoksesta johtuvaa vahingonkorvausta koskevassa asiassa. Veronkantoyksikön työjärjestyksen mukaan puhevallan käyttöön oikeutettuja virkamiehiä ovat asianvalvojat. Veronkantoyksikkö saa impulsseja rikosharkintaa varten pääasiassa verotarkastusten perusteella sekä verovalvonnan yhteydessä verotoimistoista.

Verohallinto voi tehdä rikosilmoituksen, kun esitutkinnan aloittamisen kynnys ylittyy, eli asiassa on syytä epäillä rikosta. Tämä edellyttää vakiintuneen käytännön mukaan sitä, että ainakin olennaisimpia tunnusmerkistekijöitä - tahallisuus mukaan lukien - koskevista seikoista saatu selvitys ylittää esitutkintakynnyksen. Verohallinto arvioi rikosilmoituksen teon tapauskohtaisesti. Verolainsäädännössä ei ole säädetty siitä, tulisiko rikosilmoitusharkinnassa ottaa huomioon se, että ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönyt verovelvollinen ilmoittaa tulot myöhemmin oma-aloitteisesti.

HE 32/2015 vp

Verohallinnon Veronkantoyksikön tilaston mukaan vuonna 2014 Verohallinto teki 520 rikosilmoitusta. Rikosilmoituksissa oli yhteensä 931 rikosnimikettä seuraavasti:

Veropetos	47
Törkeä veropetos	183
Veropetos, ennakkoperintä	8
Törkeä veropetos, ennakkoperintä	96
Veropetos, arvonlisävero	27
Törkeä veropetos, arvonlisävero	166
Verorikkomus, työnantajasuoritus	8
Verorikkomus, arvonlisävero	14
Verorikkomus, muu	0
Velallisen epärehellisyys	34
Törkeä velallisen epärehellisyys	105
Velallisen petos	1
Törkeä Velallisen petos	6
Velallisen vilpillisyys	0
Velallisrikkomus	0
Velkojan suosinta	1
Kirjanpitorikos	222
Tuottamuksellinen kirjanpitorikos	1
Väärennös	7
Petos	0
Muu rikos	5

Suurin osa Verohallinnon tekemistä rikosilmoituksista koskee veropetoksia. Vuonna 2014 Verohallinnon kirjaamista, veropetoksia koskevista ilmoituksista noin 80 prosenttia koski törkeitä veropetoksia. Törkeiden veropetosten osuus ilmoitetuista rikoksista on kasvanut jatkuvasti 2000-luvulla. Kirjanpitorikokset sekä velallisen epärehellisyttä koskevat rikokset olivat seuraavaksi eniten Verohallinnon kirjaamia rikoksia. Verohallinnon kirjaamisissa velallisen epärehellisyttä koskevissa rikoksissa on kyse tapauksista, joissa Verohallinto on rikosprosessissa ilmoittanut vaatimukset asianomistajana. Itse rikosilmoitus on näissä tapauksissa yleensä konkurssipesän hoitajan tekemä. Verorikkomusten ja muiden rikkomusten osuus kaikista Verohallinnon ilmoittamista rikoksista on laskenut 2000-luvulla selvästi.

Muita rikoksia koskevissa asioissa Verohallinnolla on mahdollisuus antaa oma-aloitteisesti tietoa muille viranomaisille siten kuin verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa (1346/1999), jäljempänä verotietolaki, säädetään. Yleisimmin Verohallinto luovuttaa tietoja havaitsemistaan sosiaaliturvaetujen väärinkäyttötilanteista, eläke- tai tapaturmaturvaan kuuluvien maksujen laiminlyöntitilanteista sekä epäilyttävistä liiketoimista.

Verohallinto voi verotietolain nojalla ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle verovalvonnan yhteydessä havaituista epäilyttävistä liiketoimista tai epäilystä, että varoja käytetään terrorismin rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen. Säännöksen tarkoituksena on taata ilmoitusten tekeminen tilanteissa, joissa epäillään harjoitettavan rikoslaissa tarkoitettua rahanpesua. Ilmoitus tehdään, jos verotuksen toimittamisen yhteydessä ilmenee aihetta epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillisuuden alkuperää tai liiketoimeen pidetään muuten epäilyttävänä. Epäilyttäviä liiketoimia voivat olla esimerkiksi perusteiltaan epäselvät läpilaskutukset tai muut rahasuoritukset, liiketoimintaan kuulumattomat tai muuten epätavanomaiset liiketoimet sekä ulkomaille erityisesti veroparatiisimaihin maksetut suuret konsultointi- tai komissiomaksut. Epäilyttävää voi olla myös se, että varoja kierrätetään eri tilien

tai rahalaitosten välillä ilman selkeää taloudellista perustetta tai varoja jaetaan useille tileille pieninä talletuksina. Vuonna 2014 Verohallinto teki 7 ilmoitusta rahanpesun selvittelykeskusk-selle.

Kansainvälinen tietojenvaihto

Verokilpailun kehittyessä ja veronkierron saadessa uusia muotoja on verotustietojen vaihdon merkitys kasvanut. OECD toteaa vuoden 2010 raportissa ”Offshore Voluntary Disclosure, Comparative Analysis, Guidance and Policy Advice” että globaalin läpinäkyvyyden ja tietojenvaihdon lisääntyessä tulojen ja varojen salaaminen on entistä vaikeampaa. Vielä toistaiseksi tietojenvaihto tapahtuu pääosin pyynnöstä, mutta kansainvälisesti ollaan etenemässä nopealla aikataululla kohti automaattista tietojenvaihtoa.

Suomi on vahvasti mukana tietojenvaihdon kehittämishankkeissa. Suomi alkaa soveltaa ensimmäisten valtioiden joukossa OECD:ssa kehitettyä ja G20-maiden hyväksymää automaattisen tietojenvaihdon globaalia standardia. Suomi on useiden muiden valtioiden tavoin tehnyt Amerikan yhdysvaltojen kanssa niin kutsutun FATCA-sopimuksen (Sops 25/2015), jonka myötä viranomaiset toimittavat toisen valtion viranomaisille automaattisesti rahalaitosten toimittamat tiedot. Lisäksi veroalan hallinnollisen yhteistyön direktiivi (2011/16/EU) joulukuussa 2014 hyväksytyine muutoksineen on oleellinen osa automaattisen tietojenvaihdon kokonaisuutta.

Automaattisen tietojenvaihdon kehittymisellä on vaikutusta myös tehokkaan katumisen sääntelyn mahdollisuuksiin. Automaattisen tietojenvaihdon voidaan katsoa pienentävän tarvetta tehokkaan katumisen sääntelylle. Automaattinen tietojenvaihto kasvattaa kiinnijäämisriskiä, mikä osaltaan kannustaa ilmoittamisvelvollisuuden täyttämiseen. Tietojenvaihdon kehittyminen edesauttaa ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöneen verovelvollisen kiinnijäämistä, jolloin tehokkaan katumisen mahdollisuudelle ei olisi tarvetta.

Automaattisen tietojenvaihdon laajentumisen alkuvaiheessa tehokkaan katumisen sääntely olisi houkutteleva siksi, että tietojenvaihto ei ole vielä riittävällä tasolla. Vaikka automaattinen tietojenvaihto saattaisi paljastaa ulkomaille piilotetut varat jo muutaman vuoden kuluttua, on verotulojen kertymisen ja hallinnollisen tehokkuuden kannalta suotavampaa, että tieto ilmoittamatta jääneistä tuloista saataisiin mahdollisimman pian.

Automaattisen tietojenvaihdon kehittyminen ja tehokkaan katumisen sääntely on mahdollista nähdä myös toisiaan täydentävinä välineinä. Vaikka automaattinen tietojenvaihto toimisi tehokkaasti, se ei kuitenkaan olisi aukotonta. Näin ollen osa ulkomailla olevista varoista ja saaduista tuloista saattaisi jäädä tavoittamatta. Kiinnijäämisriskin kasvaessa tehokkaan katumisen sääntely kannustaisi ilmoittamaan tulot Suomeen sen sijaan, että ryhdyttäisiin uusiin järjestyihin varojen piilottamiseksi.

2.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Verotusta koskevaa tehokkaan katumisen sääntelyä on toteutettu useissa eri maissa jo monien vuosien ajan. Tehokkaan katumisen sääntelymallit vaihtelevat muodoltaan, kestoaltaan ja sisällöltään ja valitun sääntelymallin taustalla vaikuttavat aina laajemmin kyseisen maan verotus- ja oikeusjärjestelmän ominaispiirteet. Tietyissä maissa tehokkaan katumisen järjestelmä on rakennettu osaksi pysyvää lainsäädäntöä, kun taas toisissa sääntely on ollut määräaikaista ja ohjelmaluonteista. Esimerkiksi Iso-Britanniassa on toteutettu useita tehokkaan katumisen määräaikaista ohjelmia vuodesta 2007 lähtien. Esimerkkinä pysyvän sääntelyn maista ovat Ruotsi ja Norja, joiden verolainsäädäntö sisältää toistaiseksi voimassa olevat säännökset verovelvollisen

mahdollisuudesta tehdä oma-aloitteinen verotuksen oikaisu ja näin välttyä sanktioilta joko osittain tai kokonaan. Sääntelymalleissa on eroja myös siltä osin, minkälaiseen verojen vältte-lyyn sääntelyllä halutaan puuttua. Useissa maissa tehokasta katumista koskeva määräaikainen ohjelma on kohdistettu nimenomaisesti veroparatiisimaihien sijoitettuihin varoihin. Esimerkiksi Tanskassa tehokkaan katumisen määräaikainen ohjelma on koskenut ainoastaan ulkomaisia tuloja ja varallisuutta sellaisista valtioista, joiden kanssa Tanskalla ei ollut voimassa olevaa tietojenvaihtosopimusta.

Ruotsi

Tehokkaan katumisen mahdollisuus on sisällynyt Ruotsin verolainsäädäntöön jo kymmenien vuosien ajan. Nykyiset säännökset tehokkaasta katumisesta sisältyvät verotusmenettelystä an-nettuun lakiin (skatteförfarandelag 2011:1244) ja verorikoslakiin (skattebrottslag 1971:69). Verotusmenettelystä annetun lain mukaan veronkorotusta ei määrätä, jos verovelvollinen on omasta aloitteesta korjannut aiemmin antamiaan virheellisiä tai puutteellisia tietoja. Verori-koslaissa on erikseen säädetty siitä, ettei verovelvollista voida tuomita veropetoksesta, jos hän on oma-aloitteisesti ryhtynyt sellaisiin toimiin, joiden johdosta vero voidaan määrätä oikean suuruisena.

Tehokkaan katumisen sääntelyn soveltaminen edellyttää, että ilmoitus on tehty omasta aloit-teesta ennen kuin veroviranomainen on ehtinyt kohdistaa toimenpiteitä verovelvolliseen tai verovelvollinen on toimenpiteistä tietoinen. Verohallinnon julkinen tiedottaminen tulevasta valvonta- tai tarkastustoimista esimerkiksi veroparatiisijoihtuksiin ei estä verovelvollisen tehokasta katumista.

Oma-aloitteisen oikaisupyynnön voivat tehdä sekä luonnolliset henkilöt että oikeushenkilöt. Menettely koskee laajasti kaikkia verolajeja. Oikaisupyynnö voidaan tehdä takautuvasti viidel-tä verovuodelta, joka vastaa jälkiverotuksen viiden vuoden määräaika. Jos kyseessä on suu-ruudeltaan sellainen tulo, joka johtaisi syytteesen törkeästä veropetoksesta, voidaan oikaisu tehdä kymmenen vuoden ajalta. Tämä liittyy törkeän veropetoksen kymmenen vuoden van-hentumisaikaan. Ruotsissa törkeän veropetoksen raja on arviolta 445 000 ruotsin kruunua (noin 48 000 euroa) vältettyjä veroja.

Verovelvollisen on toimitettava oikaisua koskeva kirjallinen oikaisuvaatimus veroviranomai-selle. Ilmoitukseen on liitettävä kaikki asian käsittelyn kannalta tarpeellinen informaatio. Kun verotusta oikaistaan verovelvollisen oma-aloitteisen ilmoituksen perusteella, verovelvolliselle ei määrätä veronkorotusta eikä rikossyytettä veropetoksesta nosteta. Verovelvollisen on mak-settava veron määrän lisäksi normaali viivästyskorke.

Oma-aloitteisesti verotustaan on oikaissut vuosina 2010–2014 yhteensä 7 953 verovelvollista. Tehokas katuminen on tänä aikana lisännyt verotuloja yhteensä noin 1,9 miljardia kruunua (noin 199 miljoonaa euroa). Valtaosassa tehdyissä oikaisuvaatimuksissa tulojen lähdevaltiona on ollut Sveitsi tai Luxemburg.

Tanska

Tanskan soveltama ulkomaista tuloa ja varallisuutta koskeva väliaikainen tehokkaan katumi-sen ohjelma oli voimassa heinäkuusta 2012 kesäkuuhun 2013. Ohjelma perustui vapaaehtoi-seen ja oma-aloitteiseen ilmoitukseen, joka oli tehtävä ennen kuin veroviranomainen tai muu viranomainen oli kohdistanut toimenpiteitä verovelvolliseen.

Tehokkaan katumisen ohjelmaan pystyivät osallistumaan sekä luonnolliset henkilöt että oikeushenkilöt. Ohjelman soveltamisalaan kuuluivat varat ja tuotot sellaisista valtioista, joiden kanssa Tanskalla ei ollut voimassa olevaa tietojenvaihtoon liittyvää verosopimusta 1. päivänä tammikuuta 2008. Ilmoitus oli tehtävä kirjallisesti Verohallinnolle. Ilmoituksen tuli sisältää täydelliset tiedot ja selvitykset asian ratkaisemiseksi. Varojen alkuperän tuli olla laillinen. Lisäksi edellytettiin, että ilmoittamatta jääneen veron määrä oli vähintään 100 000 tanskan kruunua (noin 13 400 euroa).

Ohjelman aikana ilmoitetuille tuloille määrättiin maksettavaksi erityinen sakko, jonka suuruus oli enintään 60 prosenttia veron määrästä. Veron määrälle laskettiin normaali viivästyskorke. Verot ja seuraamusmaksut oli maksettava erikseen määrätyssä maksuajassa. Jos tehokkaan katumisen ohjelman edellytykset täyttyivät, verovelvollinen välttyi rikosoikeudellisesta vastuusta, eikä syytetä veropetoksesta nostettu.

Tehokkaan katumisen ohjelmaan osallistui sen voimassaoloaikana ainoastaan 138 henkilöä, mitä on pidetty odotettua pienempänä määränä. Ohjelman tehokkuuteen on arvioitu vaikuttaneen soveltamisalan rajattu kohderyhmä sekä suhteellisen ankarat seuraamukset.

Norja

Norjassa on voimassa pysyvä sääntely oma-aloitteisesta verotuksen oikaisusta. Oikaisu voidaan tehdä kymmenen verovuoden ajalta, ja sen tulee tapahtua oma-aloitteisesti. Oma-aloitteisuuden arvioinnissa keskeistä on se, ettei verovelvollinen ole oikaisuvaatimuksen tekoheikellä ollut tietoinen veroviranomaisen tekemistä tai suunnittelemista tarkastustoimista tai sivullisen veroviranomaiselle toimittamista tiedoista. Oikaisun ei katsota tapahtuneen oma-aloitteisesti myöskään silloin, jos on yleisesti tiedossa, että veroviranomainen aloittaa esimerkiksi tietyntoimialan verotarkastukset.

Oma-aloitteisen oikaisun voivat tehdä sekä luonnolliset henkilöt että oikeushenkilöt. Menettely koskee laajasti eri verolajeja, joskin ulkopuolelle on rajattu esimerkiksi arvonlisäverotus.

Ilmoituksessa on esitettävä kaikki käsittelyn kannalta tarpeellinen tieto. Tästä voidaan tapauskohtaisesti poiketa, jos tarpeellisia tietoja ei voida antaa verovelvollisesta riippumattomista syistä tai tietojen hankkimisesta aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia tai vaivaa.

Ilmoittamatta jääneen veron määrän lisäksi verovelvollisen on maksettava normaalit korkoseuraamukset. Tulot voidaan verottaa kymmenen vuoden ajalta. Veronkorotuksen määräämiseen ja määräämättä jättämiseen oma-aloitteisen ilmoittamisen yhteydessä on voimassa omat erityissäännökset. Käytännössä veronkorotusta ei määrätä tehokkaan katumisen tilanteissa. Rikosoikeudellisia seuraamuksia ei myöskään käytännössä sovelleta, ja niiden osalta on olemassa yksityiskohtaista hallinnollista ohjeistusta muun muassa varojen laillisuuden osalta.

Vuoden 2013 aikana 229 verovelvollista ilmoitti verotuksesta puuttuneita tuloja ja varallisuutta Norjan veroviranomaisille. Varallisuusverotettavaa omaisuutta ilmoitettiin vuonna 2013 yhteensä 8 miljardia kruunua, perintöverotettavaa varallisuutta 6,5 miljardia kruunua ja muita tuloja 273 miljoonaa kruunua. Kaikkiaan vuodesta 2007 lähtien noin 1100 henkilöä on käyttänyt tehokkaan katumisen mahdollisuutta. Ilmoitusten perusteella tuloihinsa ja varallisuuteen on tehty lisäyksiä yhteensä noin 37 miljardia kruunua (noin 4 miljardia euroa).

Iso-Britannia

Iso-Britanniassa tehokkaan katumisen järjestelmä koostuu eripituisista ja erilaisille kohderyhmille suunnatuista ohjelmista. Tällä hetkellä on voimassa neljä kotimaisia tuloja koskevaa ohjelmaa muun muassa vuokratulojen ilmoittamisesta. Myös ulkomailla sijaitsevasta varallisuudesta tai sijoituksista on käynnissä neljä ohjelmaa (Isle of Man Disclosure Facility, Guernsey Disclosure Facility, Jersey Disclosure Facility ja Liechtenstein Disclosure Facility)

Ohjelman ehdoissa määritellään ohjelman piiriin kuuluvat tulot tai varallisuus. Lisäksi määritellään ohjelman kohderyhmä, eli eri verovelvollisten mahdollisuus osallistua ohjelmaan. Menettelynä verovelvollinen tekee alustavan ilmoituksen veroviranomaiselle, jonka jälkeen veroviranomainen toimittaa verovelvolliselle tietoja ja ohjeita varsinaisen ilmoituksen tekemistä varten.

Vapaaehtoinen ilmoitus tulee tehdä kunkin ohjelman edellytysten mukaisesti ennen kuin veroviranomainen on kohdistanut toimenpiteitä verovelvolliseen. Ilmoituksen on oltava täydellinen, ja siinä on oltava asian ratkaisemisen kannalta tarpeelliset tiedot. Tehokas katuminen ei koske varoja, jotka ovat peräisin esimerkiksi vakavasta järjestäytyneestä rikollisuudesta.

Jos verovelvollinen on toimittanut täydelliset tiedot ohjelman edellytysten mukaisesti, ei rikosoikeudellisia sanktioita lähtökohtaisesti sovelleta. Verovelvollisen on maksettava ilmoituksen perusteella määrättävät verot, korot sekä hallinnollinen sanktio jokaisen verovuoden osalta. Sanktiot perustuvat yleensä prosenttiosuuteen suorittamatta jääneiden velvoitteiden määrästä. Ulkomaisissa sijoituksissa sanktion määrä on ollut 10–40 prosenttia.

Määräaikaisten ohjelmien osalta on raportoitu verotuloja vuodesta 2007 alkaen noin 610 miljoonaa punttaa (noin 850 miljoonaa euroa).

Irlanti

Irlannissa on voimassa pysyvät säännökset siitä, milloin vapaaehtoinen ilmoitus verotuksesta puuttuneista tuloista voidaan tehdä. Menettely riippuu siitä, onko ilmoitus tehty ennen kuin verovelvollinen on ollut tietoinen viranomaisen häneen kohdistamasta toimenpiteestä vai onko ilmoitus tehty vasta sen jälkeen, kun verovelvolliselle on ilmoitettu tarkastus- tai muiden verotustoimenpiteiden aloittamisesta.

Ilmoituksen voivat tehdä sekä luonnolliset henkilöt että oikeushenkilöt. Ilmoitus voi koskea kattavasti eri verolajeja. Verovelvollisen on annettava ilmoituksessa parhaan ymmärryksensä mukaisesti kaikki asiaan kuuluva ja oikea tieto. Ilmoituksen laajuudessa on verolajien ja verovuosien osalta eroa sen suhteen, onko kyseessä ollut tahallinen vai tuottamuksellinen virhe.

Ilmoitukset on tehtävä kirjallisesti veroviranomaiselle. Verovelvollisen tulee ennen ilmoituksen tekemistä ilmoittaa asiasta veroviranomaisille, jonka jälkeen veroviranomainen vahvistaa ilmoituksen tekoajanjakson ja määräajat. Ilmoitettavan veron määrä korkoineen on oltava maksettuna tai muusta sitovasta maksujärjestelystä oltava sovittuna ilmoituksen jättöhetkellä. Sanktion määrää ei tarvitse maksaa tai arvioida ilmoitusvaiheessa. Verovelvollisen on kaikin tavoin toimittava avoimesti ja yhteistyökykyisesti koko prosessin ajan.

Veroviranomainen tekee verovelvollisen kanssa sopimuksen sanktioiden määrästä, kun ilmoitus on vastaanotettu. Sanktio lasketaan prosenttiosuutena vältetyn veron määrästä. Sanktioiden määrään vaikuttaa se, onko ilmoitus tehty ennen kuin veroviranomainen on ilmoittanut ryhtyvänsä verovelvollista koskeviin tarkastus- tai verotustoimiin vai sen jälkeen. Lisäksi merkitys-

tä on sillä, onko kyse tahallisuudesta vai tuottamuksesta ja onko sama verovelvollinen tehnyt useita ilmoituksia. Jos ilmoitus hyväksytään, rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin ei ryhdytä eikä verovelvollisen tietoja myöskään julkaista viranomaisen ylläpitämässä julkisessa rekisterissä.

Italia

Italia on käynnistänyt helmikuussa 2015 uuden määräaikaisen tehokkaan katumisen ohjelman (Collaborazione volontaria). Ohjelman mukainen vapaaehtoinen ilmoitus on tehtävä syyskuuhun 2015 mennessä, ja ilmoitus voi koskea niitä vuosia, joilta verotus on vielä oikaistavissa. Ohjelman tavoitteena on saattaa verotuksesta puuttuneet kotimaiset ja ulkomaiset varat verotuksen piiriin ennen kuin automaattinen tietojenvaihto Italian ja veroparatiisivaltioiden välillä laajenee.

Luonnollisen henkilön tai yhteisön antama vapaaehtoinen ilmoitus voi koskea laajasti tuloveroa, arvonlisäveroa sekä ulkomaisia ja kotimaisia varoja, joita ei ole ilmoitettu verotuksessa. Ilmoitus on tehtävä ennen kuin verovelvolliseen kohdistetaan verotustoimia. Tuloista ja varoista on annettava riittävät tiedot veron määrän selvittämiseksi.

Verovelvollisen on maksettava vapaaehtoisen ilmoituksen perusteella maksuunpantu vero ja korkoseuraamukset. Hallinnollinen sanktio määrätään alennettuna. Ulkomaisten varojen osalta sanktion määrää voidaan alentaa puoleen. Minimisanktio määrätään kuitenkin aina. Verovelvollinen välttyy vapaaehtoisen ilmoituksen perusteella tietyiltä veroilmoituksen laiminlyönteiltä ja veron välttämiseen liittyviltä verorikossyyteiltä, mutta syytesuoja ei ole kattava.

Italiassa on ollut käytössä viidentoista vuoden aikana kolme määräaikaista tehokkaan katumisen ohjelmaa, joista viimeisin päättyi vuonna 2010. Ohjelmat ovat olleet sisällöltään erilaisia verrattuna vuonna 2015 käynnistettyyn ohjelmaan.

Yhdysvallat

Yhdysvalloissa on voimassa ulkomaisia sijoituksia koskeva tehokkaan katumisen ohjelma (Offshore Voluntary Disclosure Program, OVDP). Ohjelma on voimassa toistaiseksi, mutta veroviranomainen on varannut oikeuden ehtojen muutoksiin tai ohjelman lopettamiseen koska tahansa. Ohjelma toimii vastinparina veroviranomaisen rikostutkinnalliselle ohjelmalle (Voluntary Disclosure Practise, VDP), jonka puitteissa otetaan huomioon ehdot täyttävät vapaaehtoiset ilmoitukset tehtäessä päätöstä asian viemisestä mahdollisen syyteharkinnan piiriin. Tehokkaan katumisen ohjelman rinnalle on heinäkuussa 2014 käynnistetty kaksi uutta ohjelmaa (Streamlined Foreign Offshore ja Streamlined Domestic Offshore), jotka tarjoavat verovelvolliselle yksinkertaistettua menettelyä virheellisten tietojen korjaamiseksi, mutta eivät tarjoa suojaa rikosoikeudelliselta seuraamukselta, jos kyse on tahallisesta teosta. Tällöin verovelvollista ohjeistetaan osallistumaan tehokkaan katumisen ohjelmaan.

Tehokkaan katumisen ohjelmaan voivat osallistua sekä luonnolliset henkilöt että yhteisöt. Ilmoituksen voi tehdä, jos veroviranomainen ei ole kohdistanut toimenpiteitä verovelvolliseen ennen ilmoituksen tekemistä. Ilmoitus voi koskea tuloveroa. Verovelvollinen voi ilmoittaa ulkomaisten tulojen lisäksi myös kotimaisia tuloja. Jos kyseessä on pelkästään kotimainen tulo, ilmoitusmenettelyssä on eroavaisuuksia. Ohjelma mahdollistaa tietojen ilmoittamisen kahdeksalta edeltävältä verovuodelta, kun verotuksessa normaali jälkiverotusaika on kolme vuotta. Ajanjakson laskennasta ja poikkeustilanteista on olemassa yksityiskohtaista sääntelyä.

Veroviranomainen antaa verovelvollisen yhteydenoton jälkeen alustavan tiedon ohjelmaan osallistumisesta. Tämä ei kuitenkaan takaa lopullista hyväksyntää ohjelmaan eikä ole ohjelman pakollinen vaihe. Verovelvollisen on toimitettava hakemus kirjallisesti veroviranomaiselle. Saatuaan tiedon alustavasta hyväksynnästä verovelvollisen on hakemuksen lisäksi toimitettava puuttuvat veroilmoitukset ohjelman piiriin kuuluvilta verovuosilta sekä muut selvitykset ratkaisun tekemistä varten. Verovelvollisen on myös toimitettava sitoumus, jolla hän hyväksyy tietojen tutkimisen ohjelman kattamien verovuosien osalta. Verovelvollisen on maksettava veron määrä ja normaalit viivästyskorot sekä sanktiot. Lisäksi verovelvollisen on tehtävä tiivistä yhteistyötä ja tarvittaessa tarjottava tietoa esimerkiksi offshore-palvelujen tarjoajista ja muista vaadituista seikoista. Veroviranomainen ei pääsääntöisesti erikseen kohdista täysimääräistä tarkastusta ohjelmaan hyväksytyihin ilmoituksiin, mutta voi halutessaan tehdä niin.

Sanktioiden laskemisesta on olemassa hyvin yksityiskohtaiset säännökset. Ulkomaisten varojen osalta sanktio perustuu tiettyyn prosentiosuuteen (yleensä 27,5 prosenttia) ilmoitettujen varojen yhteenlasketusta korkeimmasta arvosta ilmoituksen kattamalta ajalta (offshore penalty). Lisäksi verovelvollisen on maksettava ilmoitus- ja maksuvelvollisuuden laiminlyönnistä määrättävät sanktiot sekä offshore-sijoituksiin liittyvä 20 prosentin sanktio. Verovelvollinen ei kuitenkaan joudu maksamaan sanktioita enempää kuin normaalitilanteessa. Hyväksyty ilmoitus ei yleensä johda rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin. Edellytyksenä on, ettei kyseessä ole rikollisella toiminnalla hankitut varat.

Tehokkaan katumisen ohjelmaan on vuodesta 2009 vuoteen 2014 saakka osallistunut yli 45 000 verovelvollista ja ohjelman kautta maksuunpantujen verojen, korkojen ja sanktioiden määräksi on arvioitu 6,5 miljardia dollaria (noin 6 miljardia euroa).

Kanada

Kanadassa on käytössä vapaaehtoista ilmoittamista koskeva järjestelmä (Voluntary Disclosure Program, VDP), jossa verovelvolliset voivat tehdä ilmoituksen korjataksaan puutteellisen veroilmoituksen tai ilmoittaa aiemmin kokonaan ilmoittamatta jääneitä tietoja. Verovelvollisella on mahdollisuus tehdä anonymi hakemus, jonka pohjalta veroviranomaisen kanssa käydyn keskustelun perusteella verovelvollinen voi saada lisätietoa itse prosessista ja sen yhdessä määrättävistä seuraamuksista sekä mahdollisista riskeistä, jos verovelvollinen päättää jättää tietojaan korjaamatta. Veroviranomainen voi kuitenkin antaa sitovan päätöksensä vasta sen jälkeen, kun verovelvollisen henkilöllisyys on tiedossa ja kaikki asiaankuuluva informaatio on käsitelty.

Ilmoituksen voivat tehdä kaikki verovelvolliset. Hakemus on tehtävä vapaaehtoisesti ennen kuin verovelvolliseen on kohdistettu asian luonteen kannalta relevantteja tarkastus-, kysely- tai muita toimenpiteitä tai verovelvollinen on tällaisista toimista tietoinen. Verovelvollisen on hakemuksen yhteydessä annettava veroviranomaiselle kaikki asiaankuuluvat tiedot. Hakemuksen tulee koskea tilannetta, jossa verovelvolliselle normaalisti määrättäisiin sanktio. Lisäksi kyseessä olevan velvoitteen on oltava vähintään vuoden myöhässä. Käytännössä virheelliset ja puutteelliset tiedot tulee korjata vanhentumisajan puiteissa 10 edelliseltä vuodelta.

Jos ilmoitus täyttää säädetyt ehdot ja se hyväksytään, hallinnollisen sanktion määräämisestä luovutaan. Tämän lisäksi verovelvolliselle voidaan myöntää osittainen vapautus korkoseuraamuksista. Verovelvolliseen ei myöskään kohdisteta rikosoikeudellisia seuraamuksia. Jos asiassa ilmenee uutta tietoa, joita verovelvollinen ei ole ilmoittanut, voidaan näiden tietoihin pohjalta kuitenkin nostaa rikossyyte.

Vuosina 2011—2012 vapaaehtoisen ilmoituksen teki yli 13 600 verovelvollista, jotka ilmoittivat puuttuneita tuloja yli 863 miljoonaa dollaria (noin 600 miljoonaa euroa). Maksettavien verojen määräksi arvioitiin yli 310 miljoonaa dollaria (noin 210 miljoonaa euroa).

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tehokas katuminen verotuksessa

Esityksessä ehdotetaan, että Suomessa otettaisiin käyttöön tehokkaan katumisen sääntely verotuksessa. Kansainvälinen automaattinen tietojenvaihto on lähivuosina tehostumassa entisestään, jolloin myös kiinnijäämisriski ulkomaille piilotettujen varojen osalta kasvaa. Tämän kehitysuunnan johdosta tehokkaan katumisen sääntelyn voidaan arvioida olevan tässä vaiheessa tehokas keino verotulojen lisäämiseksi mahdollisimman pienillä hallinnollisilla kustannuksilla. Kiinnijäämisriskin kasvaessa sääntely kannustaisi verovelvollisia ilmoittamaan tulot Suomeen sen sijaan, että ryhdyttäisiin uusiin järjestylihin varojen piilottamiseksi. Myös OECD on tehokasta katumista koskevassa raportissaan todennut, että kehitys kansainvälisessä tietojen vaihdossa tarjoaa hyvän tilaisuuden hyödyntää tehokkaan katumisen sääntelyä. Omaaloitteisen ilmoituksen perusteella saataisiin myös asiakastiedot ja sijoitusjärjestelyt Verohallinnon riskiperusteisen valvonnan piiriin tulevinakin vuosina.

Sääntely toteutettaisiin säätämällä uusi laki verotuksen oikaisemisesta oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella vuonna 2016. Kyseessä olisi määräaikainen menettely, jossa verovelvollinen välttyisi veropetosta koskevilta rikosoikeudellisilta seuraamuksilta ilmoittaessaan omasta verotuksesta puuttuneita tuloja tai varoja oma-aloitteisesti Verohallinnolle. Ilmoitettavat tulot verotettaisiin normaalisti kunakin vuonna voimassa olleiden säännösten mukaisesti, ja verolle määrättäisiin viivästyseuraamuksena jäännösveron korko sekä hallinnollisena sanktiona veronkorotus.

Tehokasta katumista koskevassa valtiovarainministeriön selvityksessä (VM148:00/2014) arvioitiin myös muita vaihtoehtoja toteuttaa tehokkaan katumisen sääntely. Raportissa viitattiin Ruotsissa ja Norjassa käytössä olevaan tehokkaan katumisen sääntelyyn, joissa on luovuttu kokonaan sekä veronkorotuksesta että rikosoikeudellisista seuraamuksista. Mahdollisuus välttyä kaikilta sanktioseuraamuksilta veropetostilanteissa voisi tehdä tehokkaan katumisen sääntelystä verovelvollisen kannalta houkuttelevamman.

Suomessa veronkorotus voidaan määrätä esimerkiksi tilanteissa, joissa verovelvollinen selvittää veroilmoitukselta puuttuneita tuloja Verohallinnon selvityspyynnön perusteella verotuksen toimittamisen aikana. Kyse voi olla esimerkiksi veroilmoituksesta unohtuneista vuokratuloista. Tehokkaan katumisen tilanteissa olisi kyse tapauksista, joissa veropetoksen tai jopa törkeän veropetoksen tunnusmerkistö olisi täyttynyt. Jos verovelvollinen näissä tilanteissa välttyisi myös veronkorotukselta, syntyisi tilanteita, joissa veronkorotus voitaisiin määrätä säännönmukaisen verotuksen yhteydessä verovelvollisen selvittäessä puuttuneita tuloja Verohallinnon selvityspyynnön perusteella, mutta useita vuosia kestäneen tulojen salauksen kohdalla veronkorotusta ei voitaisi määrätä. Tämän vuoksi on perusteltua, että tehokkaan katumisen tilanteissa määrättäisiin hallinnollisena sanktiona veronkorotus ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta. Veronkorotuksen määräämisellä ehkäistäisiin myös tehokkaan katumisen sääntelyn mahdollisia heikentäviä vaikutuksia yleiseen veromoraaliin.

Sääntelyn päätavoitteena olisi saada yksityishenkilöt ilmoittamaan ulkomaille sijoitetut varat ja niistä saadut tulot Suomen verotuksen piiriin vähäisin hallinnollisin kustannuksin. Tämän vuoksi sääntely rajoitettaisiin koskemaan luonnollisten henkilöiden ja kotimaisten kuolinpesien tuloverolain (1535/1992) mukaan verotettavia tuloja. Sääntely ei siten koskisi esimerkiksi

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) tai maatalouden tuloverolain (543/1967) mukaan verotettavia tuloja.

Sääntely ei koskisi myöskään yhteisöjen verotusta eikä rikosvastuuta, joka syntyy henkilön toimiessa yhteisön puolesta. Sääntelyn ulottaminen yhteisöihin olisi ongelmallista siksi, että veropetoksen yhteydessä yhteisöillä täyttyy usein muukin rikos, kuten esimerkiksi kirjanpitorikos. Sääntelyn tarkoituksena on tarjota rikosoikeudellista suojaa vain veropetoksen osalta, joka perustuu nyt ilmoitettavien tulojen tai varojen aikaisempaan ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiin luonnollisen henkilön tai kuolinpesän omassa verotuksessa. Yhteisön osakkaat eivät myöskään ole henkilökohtaisesti vastuussa yhteisölle määrättävästä verosta muuta kuin mahdollisen rikosoikeudellisen vahingonkorvausvastuun nojalla. Lisäksi yhteisössä voi olla muita vastuunalaisia henkilöitä, joiden rikosoikeudellinen asema tulisi myös arvioitavaksi.

Yhteisöjen rajaaminen sääntelyn ulkopuolelle johtaa yhteisön ja osakkaan välisten toimien osalta siihen, että esimerkiksi peiteltyyn osingon tilanteissa osakas voisi katua ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiä tehokkaasti omassa verotuksessaan, mutta hänelle jäisi riski rikosoikeudellisista seuraamuksista yhtiön verotuksessa tapahtuneen laiminlyönnin johdosta, jos osakas toimisi yhtiössä sellaisessa asemassa, jossa rikosoikeudellinen vastuu voisi toteutua. Näissä tilanteissa halukkuus hyödyntää tehokkaan katumisen sääntelyä jäänee käytännössä vähäiseksi. Peiteltyyn osingon tilanteita, joissa osakas voisi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen yhtiön puolesta, voisi käytännössä syntyä vain kotimaisten yhtiöiden kohdalla. Kotimaiset yhtiöt ovat normaalin verovalvonnan kohteena tänäkin päivänä ja esimerkiksi verotarkastuksia tehdään säännöllisesti. Tehokkaan katumisen sääntely on tarkoitettu suunnattavaksi nimenomaan niihin tilanteisiin, joiden kohdalla verovalvonta on tällä hetkellä käytettävissä olevien keinojen johdosta erittäin haastavaa.

Koska on mahdollista, että ulkomailla olevat varat ovat siirtyneet henkilöltä toiselle joko perintönä tai lahjana, tehokkaan katumisen sääntely koskisi myös perintö- ja lahjaverotusta. Näin henkilö voisi ilmoittaa myös perintönä tai lahjana saadun omaisuuden perusteella saadut tulot, ilman riskiä kyseisiä verolajeja koskevasta verorikossyytteestä. Myös perintö- ja lahjaverotusta oikaistaisiin puuttuneiden tietojen perusteella ja hallinnollisena sanktiona määrättäisiin veronkorotus.

Verotuksen oikaisua puuttuvien tulojen perusteella vaadittaisiin Verohallinnolle osoitetulla kirjallisella vaatimuksella, jossa verovelvollinen oma-aloitteisesti ilmoittaisi aikaisemmin verotuksen ulkopuolelle jääneet tulot sekä näihin tuloihin liittyvät vähennykset. Verovelvollisen tulisi ilmoittaa oikeat ja riittävät tiedot, jotta vero voitaisiin määrätä oikean suuruisena. Tässä laissa tarkoitettulle oikaisuvaatimukselle voisi olla käytössä oma lomakkeensa, mikä helpottaisi asian käsittelyä sekä Verohallinnon että verovelvollisen kannalta. Perintöverotusta oikaistaisiin perintökaaren muotovaatimukset täyttävän täydennysperukirjan perusteella ja lahjaverotusta antamalla puuttunut lahjaveroilmoitus.

Verotuksen oikaisu toteutettaisiin noudattaen, mitä verotusmenettelylaissa sekä perintö- ja lahjaverolaissa säädetään verotuksen muuttamisesta viranomaisen aloitteesta. Verotusta voitaisiin siten muuttaa joko verovelvollisen vahingoksi tai hyväksi. Kun verotuksen oikaisu toteutettaisiin käyttäen samaa menettelyä kuin viranomaisaloitteisessa oikaisussa, Verohallinto ei olisi sidottu esimerkiksi verovelvollisen vaatimukseen lisättävän tulon määrästä. Verohallinto voisi siten verotuksen oikaisun yhteydessä poiketa verovelvollisen vaatimuksesta, jos oikaisun yhteydessä esimerkiksi havaittaisiin, että lisättävän verotettavan tulon tulisi olla 60 000 euroa eikä verovelvollisen itse ilmoittama 50 000 euroa. Koska verovelvollisen tulisi oma-aloitteisesti ilmoittaa tiedot siten, että vero voidaan määrätä oikean suuruisena, poikkeaminen voisi tulla kysymykseen lähinnä tilanteissa, joissa jotakin verovelvollisen vaatimaa vähennystä ei hyväk-

syttäisi tai veronalaisen tulon määrä olisi tulkittu oikaisuvaatimuksella väärin. Tämän tyyppisillä oikaisun yhteydessä toteutettavilla poikkeamisilla ei olisi vaikutusta verovelvollisen oikeuteen saada rikosoikeudellista suojaa, jos tehokkaan katumisen muut edellytykset olisivat täyttyneet.

Tehokkaan katumisen sääntely koskisi kaikkia luonnollisen henkilön tai kuolinpesän tekemiä vaatimuksia, joissa ilmoitettaisiin tuloverolain mukaan verotettavia tuloja tai perintö- ja lahjaverolain mukaan verotettavia varoja, jotka eivät aikaisemmin ole olleet verotuksen piirissä. Tällöin kaikki ehdotetun lain voimassaoloaikana tehdyt lain soveltamisalaan kuuluvat vaatimukset käsiteltäisiin samassa menettelyssä. Tämä takaisi yhdenvertaisen kohtelun, eikä verovelvollisella olisi tarvetta erikseen vaatia lain soveltumista.

Rikoslain syyteoikeiden vanhentumista koskevien säännösten mukaan veropetoksen syyte-aika vanhenee viidessä vuodessa ja törkeän veropetoksen kymmenessä vuodessa. Lisäksi syyteoikeuden vanhentumisaikaa voidaan hakemuksesta jatkaa kerran yhdellä vuodella. Verotusmenettelylain nojalla oikaisuvaatimus on tehtävä viiden vuoden kuluessa verovelvollisen verotuksen päättymistä seuraavan vuoden alusta. Varsinkin ulkomaisia sijoitusjärjestelyitä tehneillä verovelvollisilla voidaan arvioida monessa tapauksessa olevan salattua varallisuutta ja tuottoja useammalta kuin viideltä vuodelta. Jos verotusta oikaistaisiin ainoastaan viideltä vuodelta, jäisi verovelvolliselle pidempiaikaisten järjestelyiden osalta riski törkeää veropetosta koskevasta rikossyytteestä, koska ilmoittamalla tuloja viideltä vuodelta hän ilmiantaisi itsensä myös aikaisempien vuosien laiminlyöntien osalta. Tämän voitaisiin arvioida vähentävän tehokkaan katumisen mahdollisuutta käyttävien verovelvollisten määrää. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tehokkaan katumisen sääntely mahdollistaisi muutoksen hakemisen verotukseen normaalia viiden vuoden muutoksenhakuaikaa pidemmältä ajalta siten, että verovelvolliselle ei jäisi riskiä rikosprosessin käynnistämisestä myöskään törkeän veropetoksen osalta. Verovelvollinen voisi vaatia verotustaan oikaistavaksi käytännössä yhdeltätoista vuodelta.

3.2 Varojen alkuperä

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta edellytti mietinnössään (VaVM 15/2013 vp), ettei tehokkaan katumisen tulisi koskea tilanteita, joissa varat on hankittu rikollisella toiminnalla. Tulon veronalaisuus ja siten myös ilmoittamisvelvollisuuden laajuus ja sisältö määräytyvät henkilökohtaisessa verotuksessa tuloverolain ja verotusmenettelylain säännösten perusteella. Tuloverolain laajan tulokäsitteen mukaisesti verovelvollisen kaikki tulot ja rahanarvoiset etuudet ovat veronalaista tuloa, ellei laissa nimenomaisesti toisin säädetä tai ellei kyseessä ole sellainen etuus, joka vakiintuneen oikeus- ja verotuskäytännön perusteella jää kokonaan tulokäsitteen ulkopuolelle. Oikeuskäytännössä on katsottu, että tulo, joka on peräisin sellaisesta toiminnasta, jota ei voida harjoittaa laillisesti, jää verotuksellisen tulokäsitteen ulkopuolelle. Siten on katsottu vakiintuneesti, ettei esimerkiksi omaisuuden hankkiminen anastusrikoksella ole verotettavaa tuloa. Myöskään paritustoiminnasta kertyneen taloudellisen hyödyn, joka on tuomittu menetettäväksi valtiolle, ei ole katsottu olleen verotettavaa tuloa (KKO 2005:17). Oikeuskäytännössä on myös katsottu, että sinänsä laillisesta toiminnasta kertynyt tulo on veronalaista ja siten myös ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaa, vaikka toiminnan harjoittamiseen kyseisessä yksittäistapauksessa liittyisikin lainvastaisia ja jopa rikollisia piirteitä. Näin ollen esimerkiksi matkatoimistoliikettä ilman asianmukaista lupaa harjoittanut henkilö oli syyllistynyt tämän rikoksen lisäksi myös veropetokseen, kun hän oli jättänyt veroilmoituksissaan ilmoittamatta matkojen myynnistä saamia tuloja (KKO 1983 II 66).

Lakia ei sovellettaisi tuloihin tai varoihin, joiden voidaan verotuksen oikaisun yhteydessä todeta olevan peräisin rikollisesta toiminnasta. Verohallinnolla ei ole esitutkintatoimivaltaa eikä siten mahdollisuutta selvittää varojen alkuperän laillisuutta verotuksen toimittamisen yhtey-

dessä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että verovelvollisen tulisi esittää vaatimuksen yhteydessä selvitys varojen laillisesta alkuperästä ja niiden kuulumisesta lain soveltamisalan piiriin. Epäselvissä tapauksissa Verohallinto voisi tehdä ilmoituksen rahanpesun selvittelykeskukselle verotietolain nojalla. Rahanpesuilmoitus ei ole rikosilmoitus eikä sen tekeminen edellytä arviota siitä, onko asiassa syyllistytty rikokseen. Ilmoittamiskynnys on siten matala. Ilmoituksen perusteella rahanpesun selvittelykeskus suorittaa tutkinnan sen selvittämiseksi, onko asiassa syytä epäillä ilmoituksen kohteena olevien varojen olevan rikollista alkuperää tai niiden mahdollista yhteyttä terrorismin rahoittamiseen. Vasta epäilyttävän liiketoimen selvittämisen yhteydessä sekä mahdollisessa esitutkinnassa voidaan tarkemmin selvittää, mitä rikosoikeudellisia tunnusmerkitöjä teko täyttää. Esitutkinnan suorittaa rahanpesun selvittelykeskus tai muu esitutkintaviranomainen. Epäselvissä tapauksissa Verohallinto oikaisisi verotusta normaalisti tämän lain nojalla rahanpesuilmoituksesta huolimatta. Jos myöhemmin paljastuisi, että kyse olisi ollut sellaisella rikollisella toiminnalla hankituista tuloista tai varoista, jotka jäävät verotuksellisen tulokäsittelyn ulkopuolelle ja ne tuomitaan valtiolle menetetyiksi, verovelvollinen voisi vaatia verotustaan oikaistavaksi normaalilla oikaisuvaatimuksella siten kuin verotusmenettelylaissa säädetään.

3.3 Rikosoikeudellisesta menettelystä luopuminen

Jotta tehokas katuminen kannustaisi oma-aloitteisesti ilmoittamaan ulkomaille piilotettuja tuloja ja varoja, olisi sääntelyllä mahdollistettava rikosoikeudellisilta seuraamuksilta ja julkiselta rikoskäsittelyltä välttyminen.

Rikosoikeudellisilta seuraamuksilta välttyminen ehdotetaan toteutettavaksi siten, että rikoslaissa tarkoitettua veropetoksesta ja perintökaassa tarkoitettua perunkirjoitusta koskevasta laiminlyönnistä, joka perustuu ilmoitettujen tietojen aikaisempaan ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiin luonnollisen henkilön tai kuolinpesän omassa verotuksessa, jätettäisiin rikosilmoitus tekemättä, esitutkinta toimittamatta ja syyte ajamatta sekä tuomioistuin jättäisi asian tutkimatta niiden luonnollisten henkilöiden kohdalla, joiden verotusta on tämän lain nojalla oikaistu tai jotka ovat vastuussa oikaisun johdosta määrätystä verosta.

Rikosoikeudellisilta seuraamuksilta välttyminen koskisi vain rikoslain 29 luvun 1—3 §:ssä säädettyjä verorikoksia eli rikoksia, joiden tunnusmerkistö on täyttynyt verovelvollisen laiminlyödessä ilmoittamisvelvollisuutensa verotuksessa. Lisäksi ilmoittamisvelvollinen välttyisi perintökaassa säädettyiltä perukirjan virheellisten tietojen perusteella määrättyiltä rikosoikeudellisilta seuraamuksilta. Tehokkaan katuminen sääntely verotuksessa ei siten antaisi suojaa mahdollisia muita samoihin tuloihin tai varoihin liittyviä rikosoikeudellisia tekoja vastaan. Tällaisia tekoja voisivat olla esimerkiksi velallisen epärehellisyys, lahjusrikos tai rahanpesurikos.

3.4 Hallinnolliset seuraamukset

Esityksessä ehdotetaan, että sekä tuloverotuksessa että perintö- ja lahjaverotuksessa määrättäisiin oikaisun yhteydessä hallinnollisena sanktiona veronkorotus. Lakiin ehdotetaan otettavaksi kaavamaiset ja selkeät veronkorotussäännökset. Tuloverotuksessa veronkorotuksena määrättäisiin progressiivinen prosenttiosuus lisätyn tulon määrästä. Veronkorotuksen määräksi ehdotetaan 3 prosenttia lisätyn tulon määrästä, kuitenkin minimissään 300 euroa. 60 000 euroa ylittävästä lisäystä tulon osasta veronkorotuksen määrä olisi kuitenkin 5 prosenttia ja 100 000 euroa ylittävästä osasta veronkorotus olisi 7 prosenttia. Veronkorotuksen taso vastaisi Verohallinnon yhtenäistämishojien perusteella määrättyjä veronkorotuksia tilanteissa, joissa verovelvollinen on jäänyt kiinni ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä ja Verohallinto on oikaissut verotusta verovelvollisen vahingoksi. Nykyisessä verotuskäytännössä veronkorotusta

ei ole käytännössä määrätty lainkaan tilanteissa, joissa verovelvollinen on itse vaatinut verotusta oikaistavaksi ilmoittamalla verotuksesta aiemmin puuttuneita tuloja.

Perintö- ja lahjaverolain mukaan veroa voidaan korottaa enintään kaksinkertaiseksi, jos verovelvollinen on toiminut tietensä tai törkeän huolimattomasti. Verohallinnon yhtenäistämisohjeissa ei ohjeisteta veronkorotuksen määräämisestä perintö- ja lahjaverotuksessa. Verohallinnolla on olemassa työmenetelmäohje, jonka mukaan perintö- ja lahjaveroa voidaan korottaa 10—40 prosentilla, jos verovelvollinen on tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta antanut asi tiedoiltaan olennaisesti väärän perukirjan, kuten salannut huomattavan varallisuuden määrän. Perintöverotuksessa ei nykyisessä verotuskäytännössä ole määrätty veronkorotuksia, jos verovelvolliset ovat toimittaneet Verohallintoon täydennysperukirjan, johon on lisätty perukirjasta aikaisemmin puuttuneita varoja. Myöskään viranomaisaloitteista oikaisua koskevaa verotuskäytäntöä ei ole. Koska perintö- ja lahjaverolain veronkorotusta koskeva säännös on erittäin vanha eikä varsinaista verotuskäytäntöä veronkorotuksen määräämisestä ole, ehdotetaan että perintö- ja lahjaveroa korotettaisiin kiinteällä 15 prosentin prosenttiosuudella. Perintö- ja lahjaverolain mukaan veronkorotus määrättäisiin vain lisätyn varallisuuden aiheuttamasta veron lisääntymisestä, jos virheellisyys on koskenut vain tiettyä perinnön, testamentin tai lahjan osaa.

Ehdotettujen kaavamaisien ja selkeiden veronkorotussäännösten voidaan arvioida säilyttävän menettelyn houkuttelevana ja siten vastaavan lain tavoitteita. Lisäksi tuloverotuksessa määrättäisiin samat viivästysseuraamukset kuin nykyisinkin oikaistaessa verotusta verovelvollisen oma-aloitteisen oikaisuvaatimuksen perusteella.

Jos kyseessä olisi vähäinen ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönti, voitaisiin veronkorotus jättää määräämättä. Tällöin verovelvollisen maksettavaksi määrättäisiin veron määrä ja viivästysseuraamukset. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, ettei tehokkaan katumisen sääntely kiristäisi nykytilaa vähäisissä verovelvollisen oikaisuvaatimukseen perustuvissa virheiden korjaamisissa. Veronkorotusta ei jatkossakaan määrättäisi niissä perintöverotusta koskevissa tilanteissa, joissa pesään ilmestyy aidosti uusia varoja.

Viivästysseuraamuksena tuloverotuksessa määrättäisiin verotusmenettelylaissa tarkoitettu jäännösveron korko. Jäännösveronkorko on kutakin kalenterivuotta edeltävän puolivuotiskauden korkolaissa (633/1982) tarkoitettu viitekorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä, kuitenkin vähintään 0,5 prosenttia. Jäännösveron korko lasketaan verotuksen muutoksesta johduvalle verolle verovuotta seuraavan vuoden helmikuun 1 päivästä verolle määrättävään eräpäivään. Siltä osin kuin jäännösvero ylittää 10 000 euroa, jäännösveron korko on kuitenkin viitekorko lisättyinä kahdella prosenttiyksiköllä verotuksen päättymistä seuraavan toisen kuukauden loppuun. Sen jälkeiseltä ajalta korko on viitekorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä, kuitenkin vähintään 0,5 prosenttia. Lasketusta jäännösveronkorosta vähennetään 20 euroa, kuitenkin enintään koron määrä. Koron määrä ja laskentatapa vastaisi nykytilaa omaksi vahingoksi tehtyjen oikaisujen kohdalla. Koska kyse ei olisi viranomaisaloitteisesta oikaisusta, veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain mukaista veronlisäystä ei määrättäisi. Perintö- ja lahjaverotuksessa ei nykytilan mukaisesti perittäisi viivästysseuraamuksia.

3.5 Määräaikainen sääntely

Tehokkaan katumisen sääntelyn ehdotetaan olevan voimassa määräaikaaisesti yhden vuoden ajan. Verovelvollinen voisi ilmoittaa verotuksesta puuttuneita tulojaan 1 päivästä tammikuuta 2016 joulukuun 31 päivään 2016. Lakia sovellettaisiin lain voimassaoloaikana vireille tulleisiin tässä laissa tarkoitettuihin verotuksen oikaisua koskeviin vaatimuksiin.

Sääntelyn voimassaolon päätyttyä verovelvollisen oma-aloitteinen verotuksen toimittamisen jälkeen annettu ilmoitus esimerkiksi ulkomailta saaduista tuloista voisi johtaa jälleen rikosseuraamuksiin. Sääntelyn määräaikaisuuden voidaan arvioida tehostavan tulojen ilmoittamista ja pienentävän halukkuutta ryhtyä selvittämään uusia verojärjestelykeinoja.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset verovelvollisen asemaan

Lain voimassaoloaikana verotuksesta salattuja tuloja ja varoja ilmoittaneet verovelvolliset välttyisivät rikosoikeudelliselta rangaistukselta vaikka teko täyttäisi verorikoksen tunnusmerkistön. Verovelvolliset välttyisivät näin myös rikosprosessin tuomalta julkisuudelta. Seuramuksena olisi hallinnollisena sanktiona määrättävä veronkorotus.

Ehdotus laajentaisi verotuksen oikaisuaikaa nykyisestä viidestä vuodesta 11 vuoteen lain soveltamisalaan kuuluvien oikaisuvaatimusten osalta. Ehdotus ei laajentaisi viranomaisaloitteista verotuksen oikaisuaikaa.

4.2 Hallinnolliset vaikutukset

Tehokkaan katumisen sääntelyn avulla puuttuneita tulojaan ilmoittavat luonnolliset henkilöt, heidän varansa ja varojen lähde saataisiin verovalvonnan piiriin ja osaksi riskiperusteista verovalvontaa. Verovelvollisen oman ilmoituksen perusteella tiedot saataisiin hallinnollisesti tehokkaammin Verohallinnon käyttöön verrattuna siihen, että tietojen saamiseksi jouduttaisiin suorittamaan esimerkiksi verotarkastus tai kansainvälistä tietojenvaihtoa. Uuden menettelyn käyttöönotto kuitenkin lisäisi jonkin verran hallinnollista työtä Verohallinnossa esimerkiksi koulutuksen ja ohjauksen osalta. Vaatimusten käsittely toteutettaisiin olemassa olevia menettelyjä hyödyntäen, jolloin ehdotetun sääntelyn ei arvioida aiheuttavan Verohallinnolle merkittäviä lisäkustannuksia tai muutoksia henkilöstöresursseissa.

Nykyiset verorikostutkinnot alkavat pääosin yhteisöasiakkaiden verotarkastusten yhteydessä ilmi tulleista rikosepäilyistä, jolloin luonnollisia henkilöitä koskevalla tehokkaan katumisen sääntelyllä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta käsiteltävien verorikosasioiden määrään.

Tehokkaan katumisen sääntelyn voidaan kuitenkin arvioida alentavan jonkin verran verorikosten käsittelyyn käytettävää työmäärää Verohallinnossa, poliisissa, syyttäjälaitoksessa ja oikeusasteissa. Koska kyseessä olisi määräaikainen lainsäädäntö, henkilöstövaikutukset eivät olisi pysyviä.

4.3 Taloudelliset vaikutukset

Tehokkaan katumisen ohjelmat ovat kansainvälisten kokemusten perusteella tuoneet runsaasti verotuottoja kyseisille valtioille. Tehokkaan katumisen ohjelmia on pidetty hallinnollisesti keveinä, jolloin ohjelma on verotuloja kerryttävänä toimintana ollut tehokas. Suuri merkitys on lisäksi sillä, että Verohallinnoille ilmoitettu varallisuus on tullut viranomaisten tietoon ja siten verotuksen piiriin myös myöhemmin vuosina. Ohjelmien tuottama verotuotto on kuitenkin vaihdellut riippuen ohjelman ehdoista ja kyseisen valtion verotus- ja oikeusjärjestelmän taustoista. Esimerkiksi Ruotsissa tehokas katuminen on lisännyt verotuloja vuosina 2010–2014 yhteensä noin 199 miljoonaa euroa.

Laajoja ulkomaisia sijoitusjärjestelyitä tekevillä yksityishenkilöillä voidaan arvioida olevan halukkuutta maksaa ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuvat hallinnolliset sank-

HE 32/2015 vp

tiot välttyäkseen rikosoikeudelliselta rangaistukselta ja rikosoikeudellisen menettelyn julki-suudelta. Ehdotetun sääntelyn voidaan siten arvioida lisäävän verotuloja jonkin verran, mutta käytettävissä ei ole sellaista aineistoa, jonka perusteella voitaisiin esittää tarkkoja verotuotto-vaikutuksia. Muista maista saatujen kokemusten perusteella voidaan kuitenkin olettaa, että myös Suomessa tehokkaan katumisen ohjelma tuottaisi verotuloja noin 10 miljoonaa euroa.

Alla olevassa taulukossa esitellään seuraamusvaikutukset oma-aloitteisesta oikaisusta esi-merkkitaapatauksessa, jossa verovelvollinen on 10 vuoden ajan saanut korkotuloja 10 000 eu-roa vuodessa. Esimerkissä verojen eräpäiväksi on oletettu 31.12.2016.

Verovuosi	Lisättävä tulo	Vero euroa	Veronko-rotus euroa	Jäännösveron korko euroa	Verot+ ve-ronkorotus + korko euroa	Käteen jäävä tulo euroa
2005	10 000	2 800	300	257,67	3 357,67	6 642,33
2006	10 000	2 800	300	226,17	3 326,17	6 673,83
2007	10 000	2 800	300	156,17	3 256,17	6 743,83
2008	10 000	2 800	300	90,83	3 190,83	6 809,17
2009	10 000	2 800	300	76,83	3 176,83	6 823,17
2010	10 000	2 800	300	48,83	3 148,83	6 851,17
2011	10 000	2 800	300	48,83	3 148,83	6 851,17
2012	10 000	3 000	300	38,75	3 338,75	6 661,25
2013	10 000	3 000	300	23,75	3 323,75	6 676,25
2014	10 000	3 000	300	8,75	3 308,75	6 691,25
Yhteensä	100 000	28 600	3 000	977	32 577	67 423

Veron ja seuraamusten osuus pääomasta %	Vero	Veron- korotus	Jäännösveron korko	Verot+ ve-ronkorotus + korko	Käteen jäävä tulo
	28,6 %	3 %	0,98 %	32,58 %	67,42 %

5 Asian valmistelu

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta antoi laiksi erillisellä päätöksellä määrättävästä veron- tai tullinkorotusta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi käsittelevässä mietinnössä lausuman (EV 114/2013 vp; VaVM 15/2013 vp; HE 191/2012 vp), jossa se edellytti, että valtiovarainministeriö selvittää yhdessä oikeusministeriön kanssa mahdollisuuden ottaa käyttöön nimenomaisesti verotuksessa sovellettava tehokasta katumista koskeva erityissäännös. Valiokunnan mukaan kansainvälisesti käytetyn tehokkaan katumisen järjestelmän käyttöönoton edellytyksiä tulisi selvittää myös Suomessa. Valiokunnan lausunnon mukaan paine veroparatiisisijoituksia kohtaan on kasvanut, jolloin ajankohta tehokkaan katumisen määräaikaiselle järjestelmälle saattaisi olla sopiva. Valiokunta edellytti, että selvittelyn yhteydessä arvioidaan sitä, voitaisiinko tehokkaan katumisen tapauksissa luopua vastavuoroisesti rikosoikeudellisista toimista, myös törkeän veropetoksen tunnusmerkistön täyttävissä tapauksissa.

Eduskunnan ponnien pohjalta valtiovarainministeriö laati yhdessä oikeusministeriön kanssa selvityksen tehokkaan katumisen säännöstön käyttöönotosta verotuksessa (VM148:00/2014), joka annettiin eduskunnalle joulukuussa 2014. Selvityksessä esiteltiin veronkorotuksen ja rikosoikeudellisen seuraamuksen nykytilaa sekä arvioitiin tarvetta tehokkaan katumisen säänte-lylle kansainvälisen vertailun pohjalta. Selvityksen liitteenä oli kuvaus yhdeksän valtion te-

hokkaan katumisen sääntelystä. Selvityksen pohjalta arvioitiin, että tehokkaan katumisen sääntely voitaisiin ottaa käyttöön määräaikaisena. Parhaana sääntelyvaihtoehtona pidettiin sellaista tehokkaan katumisen sääntelyä, jossa verovelvollinen välttyisi rikosoikeudelliselta seuraamukselta, mutta jossa veronkorotus toimisi rangaistuksena ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä.

Hallituksen esitys on laadittu valtiovarainministeriössä yhteistyössä oikeusministeriön kanssa. Valtiovarainministeriö on pyytänyt asiasta lausunnot seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, sisäministeriö, Poliisihallitus, Verohallinto, valtakunnansyyttäjänvirasto, korkein oikeus, korkein hallinto-oikeus, Akava ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Keskuskauppakamari, Suomen Ammattiliitojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Asianajajaliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Veroasiantuntijat ry, Suomen Yrittäjät ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry ja Veronmaksajain Keskusliitto ry.

Annetuissa lausunnoissa tehokkaan katumisen sääntelyn käyttöönottoa lähtökohtaisesti kannatettiin. Lausunnoissa nostettiin esiin muun muassa ehdotetun sääntelyn soveltamisalaan ja rikosoikeudellisen suojan laajuuteen liittyviä kysymyksiä sekä mahdollinen ongelmallisuus yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta.

Esityksen perusteluja on täsmennetty lausuntopalautteen perusteella muun muassa yhtiön ja osakkaan välisten toimien osalta. Lain soveltamisalaa koskevaan 1 §:ään lisättiin nimenomainen maininta siitä, että lakia ei sovelleta tuloihin tai varoihin, joiden voidaan verotuksen toimittamisen yhteydessä todeta olevan peräisin rikollisesta toiminnasta.

Ehdotettujen veronkorotussäännösten osalta lausunnoissa esitettiin erilaisia näkemyksiä. Veronkorotusprosentit muutettiin vastaamaan Verohallinnon yhtenäistämisohjeen prosentteja.

Lausuntopalautteessa tuotiin esiin myös se, että tehokkaan katumisen sääntelyn tulisi tarjota suojaa rikosoikeudellista menettelyä vastaan vasta, kun oikaisun perusteella määrättyt verot, viivästysseuraamukset sekä hallinnolliset sanktiot olisi maksettu. Ehdotettu sääntely perustuu kuitenkin siihen, että verotusta oikaistaan oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella ja samalla määrätään hallinnollisena sanktiona veronkorotus. Veronkorotuksen määräämisen jälkeen samaa asiaa ei voida enää viedä rikosoikeudelliseen menettelyyn yleisen ne bis in idem-kiellon johdosta. Koska laki koskisi luonnollisia henkilöitä ja kuolinpesiä, oikaisun perusteella määrätystä verosta olisivat vastuussa luonnolliset henkilöt. Jos verojen maksu laiminlyötäisiin, käytössä olisivat normaalit verojen perintään liittyvät toimet. Eräpäivän jälkeen maksamatta olevalle verolle määrättäisiin myös veronlisäyksestä ja viivekorosta annetussa laissa tarkoitettu viivekorko.

Valmistelussa on ollut esillä myös vaihtoehtoinen malli säättää rikosoikeudellisilta seuraamuksilta välttymisestä. Mallissa säädettäisiin oma-aloitteisesti annettavien tietojen luovuttamiskiellosta siten, että tietoja ei saisi luovuttaa eteenpäin, jos luovuttaminen saattaisi tietoja antaneen syytteen vaaraan. Lisäksi säädettäisiin siitä, että tietoja ei saisi hyödyntää todisteena rikosasiassa.

Tätä vaihtoehtoa ei kuitenkaan päädytty esittämään, koska sen todettiin olevan ongelmallinen käytännön toteutuksen kannalta. Lain valmistelussa on ollut lähtökohtana se, että suojaa saisi ainoastaan veropetoksen osalta. Sääntely, jossa säädettäisiin kiello luovuttaa oma-aloitteisesti annettuja tietoja, jos se saattaisi tietoja antaneen syytteen vaaraan mistä tahansa rikoksesta, johtaisi siihen, että suoja ulottuisi muihinkin rikoksiin kuin veropetoksiin.

Tämän lain nojalla annettavissa tiedoissa olisi pääsääntöisesti kyse verotustiedoista, jotka verovelvollisen olisi tullut ilmoittaa jo säännönmukaisen verotuksen yhteydessä. Näiden verotustietojen käytöstä, luovuttamisesta tai julkisuudesta ei tämän vuoksi ole nähty tarkoituksenmukaiseksi säätää muista verotustiedoista poikkeavalla tavalla.

Oma-aloitteisesti annettavien tietojen salaamista siten, että niistä ei missään tilanteessa lähtisi tietoa viranomaisille tai muille tiedonsaantiin oikeutetuille, ei voitaisi toteuttaa Verohallinnon nykyisiin tietojärjestelmiin. Tavoitteena on kerätä verotuloja hallinnollisesti kevyellä menettelyllä ja pienemmillä kustannuksilla, jolloin uusien tietojärjestelmien rakentamista tietojen salaamiseksi ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2016 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Soveltamisala. Laki tulisi sovellettavaksi niissä tilanteissa, joissa luonnollinen henkilö tai kotimainen kuolinpesä vaatii verotustaan oikaistavaksi ilmoittamalla oma-aloitteisesti verotuksesta puuttuneita tuloverolain mukaan verotettavia tuloja. Perintö- ja lahjaverotukseen laki tulisi sovellettavaksi silloin, kun luonnollinen henkilö tai kotimainen kuolinpesä oma-aloitteisesti ilmoittaa perintö- tai lahjaverotuksesta aikaisemmin puuttuneita varoja. Lakia sovellettaisiin myös Suomessa rajoitetusti verovelvollisiin luonnollisiin henkilöihin. Laki ei koskisi yhteisöjen verotusta.

Lakia sovellettaisiin vain oma-aloitteisesti ilmoitettujen tietojen perusteella tehtävään oikaisuun. Oma-aloitteisella ilmoittamisella tarkoitettaisiin sitä, että verovelvollinen tekee laissa tarkoitettun vaatimuksen verotuksensa oikaisemiseksi ennen kuin hän on tullut tietoiseksi Verohallinnon aloittamista toimista veron määräämiseksi. Verohallinnon katsottaisiin aloittaneet toimet veron määräämiseksi esimerkiksi silloin, kun Verohallinto on lähettänyt verovelvolliselle kuulemiskirjeen tai muutoin todistettavasti ottanut yhteyttä verovelvolliseen tämän lain soveltamisalaan kuuluvien ilmoittamattomia tuloja tai varoja koskevan asian selvittämiseksi. Kyseessä ei olisi oma-aloitteinen ilmoittaminen myöskään niissä tilanteissa, joissa esitutkintaviranomainen on käynnistänyt verorikosta koskevan esitutkinnan ilmoittamattomien tulojen osalta ja verovelvollinen on ollut tietoinen esitutkinnan aloittamisesta. Oma-aloitteisesta oikaisusta ei olisi kyse myöskään niissä tilanteissa, joissa verovelvollinen on saanut tiedon verotarkastuksesta tai esitutkinnasta, joka koskee välillisesti kyseistä verovelvollista. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun verotarkastuksen kohteena on yhteisö, josta verovelvollisen tulot, ovat peräisin. Verovelvollinen ei voisi siten tehokkaasti katua esimerkiksi saamiaan pimeitä palkkoja, jos palkan maksanut yhtiö on verotarkastuksen kohteena ja verovelvollinen on tästä tietoinen.

Puuttuvilla tuloilla tarkoitettaisiin tuloverolain laajan tulokäsitteen mukaisesti kaikkia rahana tai rahanarvoisena etuutena saatuja tuloja, joita ei ole erikseen säädetty verovapaaksi. Puuttuvia tuloja olisivat siten esimerkiksi palkat, korot, osingot, omaisuuden luovutuksesta saadut luovutushinnat sekä muut veronalaiset ansio- ja pääomatulot. Tulot voisivat olla peräisin joko ulkomailta tai kotimaasta. Verovelvollinen voisi ilmoittaa myös puuttuneisiin tuloihin kohdistuvat vähennyskelpoiset tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot. Samoin omaisuuden myynnistä saaduista luovutushinnoista voisi vähentää joko todellisen hankintamenon tai hankintameno-olettaman sekä muut vähennyskelpoiset kulut. Laki ei soveltuisi tilanteisiin, joissa verovelvollinen ilmoittaisi vain veroilmoituksella vaatimatta jääneen vähennyksen tai vaatisi oikaisua verotuksessa jo ratkaistuun asiaan. Laki ei soveltuisi myöskään tilanteisiin, joissa verovelvollinen korjaisi aikaisemmin ilmoittamansa perusteettoman vähennysvaatimuksen. Tämän tyyppiset vaatimukset käsiteltäisiin normaaleina oikaisuvaatimuksina siten kuin verotusmenettelylaissa säädetään.

Perintöverotuksessa lakia sovellettaisiin tilanteisiin, joissa tulisi perintökaaren nojalla laatia täydennysperukirja perukirjasta aikaisemmin puuttuneiden varojen johdosta. Lahjaverotuksessa olisi kyse tilanteista, joissa lahjansaaja on aikaisemmin laiminlyönyt velvollisuutensa antaa lahjaveroilmoitus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että lain 5 §, joka estää rikosoikeudellisen menettelyn käynnistämisen tämän lain nojalla annettujen tietojen osalta, koskisi myös varoja, joihin sovelletaan vuosina 2004 ja 2005 voimassa ollutta varallisuusverolakia (1537/1992). Siten rikosprosessiin ei vietäisi myöskään tapauksia, joissa verovelvollinen on jättänyt aikanaan il-

moittamatta varallisuusverotukseen liittyviä tietoja. Hallinnollisista syistä johtuen verotuksen oikaisua koskevat säännökset eivät kuitenkaan soveltuisi varallisuusverotukseen, joten varallisuusveroa ei oikaistaisi uusien tietojen perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että lakia ei sovellettaisi tuloihin ja varoihin, joiden voitaisiin verotuksen oikaisun yhteydessä todeta olevan peräisin rikollisesta toiminnasta. Koska Verohallinnolla ei ole esitutkintatoimivaltaa, selvitysvelvollisuus varojen laillisesta alkuperästä olisi verovelvollisella. Tulojen tai varojen taustalla oleva vanhentunut rikos ei estäisi lain soveltamista, jos ilmoitettavat tulot tai varat muuten kuuluisivat lain soveltamisalan ja verotuksen ilmoittamisvelvollisuuden piiriin. Ilmoitettavien tulojen ja varojen aikaisemman ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta täyttyneen veropetoksen tuottaman hyödyn ei katsottaisi tässä yhteydessä olevan peräisin rikollisesta toiminnasta. Aikaisempi ilmoitettaviin tuloihin tai varoihin perustuva veropetos ei siis estäisi lain soveltumista milteenkään osin, jos varat muuten olisivat peräisin laillisesta toiminnasta.

Jos laki ei soveltuisi oikaisuvaatimuksessa ilmoitettaviin tuloihin tai varoihin, käsiteltäisiin vaatimus verotusmenettelylain mukaisena oikaisuvaatimuksena, eikä suojaa rikosoikeudelliselta menettelyltä sovellettaisi.

2 §. Vaatimus verotuksen oikaisemiseksi. Tämän lain mukaista oikaisua vaadittaisiin Verohallinnolle osoitetulla kirjallisella vaatimuksella, jossa luonnollinen henkilö tai kotimainen kuolinpesä ilmoittaisi aikaisemmin ilmoittamatta jääneet tulot ja varat. Vaatimuksen tulisi sisältää oikeat ja riittävät tiedot siten, että vero voitaisiin määrätä oikean suuruisena. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että verovelvollisen tulisi täyttää ilmoittamisvelvollisuutensa siten kuin verotusmenettelylain 7 §:ssä säädetään. Jos ilmoitus olisi puutteellinen, Verohallinto voisi vaatia verovelvolliselta lisäselvitystä verotusmenettelylain 11 §:n mukaisesti. Verovelvollisen tulisi kehotuksesta esittää esimerkiksi asiaan liittyvät tositteet. Asian selvittämiseksi olisi käytettävissä myös muut verotusmenettelylaissa säädetty selvittämiskeinot. Siten myös verotarkastuksen toimittaminen olisi mahdollista. Jos verovelvollisen vaatimus jäisi asian selvittämisen jälkeenkään niin puutteelliseksi, että verotusta ei voitaisi sen perusteella oikaista, ei verovelvollinen saisi myöskään suojaa rikossyytettä vastaan.

Lakia ei 1 §:n nojalla sovellettaisi tuloihin tai varoihin, joiden voitaisiin verotuksen oikaisun yhteydessä todeta olevan peräisin rikollisesta toiminnasta. Verohallinnolla ei ole esitutkintatoimivaltaa eikä siten käytännössä mahdollisuutta selvittää varojen alkuperän laillisuutta verotuksen toimittamisen yhteydessä. Tämän vuoksi verovelvollisen tulisi esittää vaatimuksen yhteydessä selvitys siitä, että tulot ja varat eivät ole peräisin rikollisesta toiminnasta. Selvityksestä tulisi käydä ilmi tulojen alkuperän lisäksi tulojen lähteenä olevien varojen alkuperä. Jos kyse olisi esimerkiksi ulkomaisesta pankkitilistä saaduista korkotuloista, tulisi selvityksestä ilmetä, mistä tilillä olevat varat ovat peräisin. Riittävänä selvityksenä voitaisiin pitää esimerkiksi selvitystä siitä, että varat ovat peräisin aikaisemmin saaduista palkkatuloista tai sijoitustoiminnan tuotoista, laillisesta yritystoiminnasta taikka saatu perintönä tai lahjana. Epäselvissä tapauksissa Verohallinnolla olisi mahdollisuus tehdä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle verotietolain 18 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla.

Lakia sovellettaisiin kaikkiin 1 §:ssä tarkoitettuihin vaatimuksiin, joten vaikka verovelvollinen esimerkiksi ilmoittaisi puuttuneita tuloja tai varoja normaalilla verotuksen oikaisulautakunnalle osoitetulla oikaisuvaatimuksella, vaatimus käsiteltäisiin kuitenkin tässä laissa säädettyssä menettelyssä.

Jokainen verovelvollinen voisi lähtökohtaisesti katua tehokkaasti omasta verotuksesta ilmoittamatta jääneitä tuloja ja varoja. Tuloverotuksessa jakamaton kuolinpesä on erillinen verovel-

vollinen, jonka verosta ovat kuitenkin vastuussa sen osakkaat. Siten myös jokaisella osakkaalla on itsenäinen muutoksenhakuoikeus kuolinpesän verotukseen, joten tämän lain mukaisen tuloverotusta koskevan vaatimuksen voisi tehdä yksikin osakkaista itsenäisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että perintöverotuksen oikaisua vaadittaisiin perintökaaren muotovaatimukset täyttävällä täydennysperukirjalla. Verohallinto voisi oikaista nykykäytännön mukaisesti täydennysperukirjan perusteella kaikkien osakkaiden perintöverotusta, jolloin myös 5 §:ssä säädetty suoja rikosoikeudelliselta menettelyltä koskisi kaikkia pesän osakkaita. Perukirjasta tai sen liitteistä olisi ilmentävä edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Jos perinnönjättäjän jälkeen ei ole laadittava perukirjaa, vaaditaan oikaisua veroilmoituksella.

Pykälän 3 momentin mukaan lahjaverotusta koskeva vaatimus tehtäisiin antamalla perintö- ja lahjaverolaisissa (378/1940) tarkoitettu lahjaveroilmoitus, jolla annettaisiin tiedot aiemmin ilmoittamalla jääneestä lahjasta. Veroilmoituksen tulisi sisältää 1 momentissa tarkoitetut tiedot.

3 §. Verotuksen oikaisu. Verohallinto toteuttaisi tuloverotusta koskevan verotuksen oikaisun noudattaen, mitä verotusmenettelylaissa säädetään verotuksen muuttamisesta viranomaisen aloitteesta. Tämä tarkoittaisi sitä, että Verohallinto oikaisisi verotusta normaalisti kunakin vuonna voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti. Koska kyse olisi verotuksesta puuttuneiden tulojen tai varojen ilmoittamisesta, verotusta oikaistaisiin lähtökohtaisesti verovelvollisen vahingoksi. Verotusta oikaistaisiin myös verovelvollisen hyväksi, jos verovelvollisella olisi enemmän esimerkiksi tulonhankkimisesta aiheutuneita menoja tai luovutustappioita. Kun verotuksen oikaisu toteutettaisiin noudattaen viranomaisaloitteista oikaisua koskevia säännöksiä, Verohallinto ei olisi sidottu verovelvollisen vaatimukseen. Verotusta voitaisiin siten oikaista annettujen tietojen perusteella myös verovelvollisen vaatimuksesta poiketen. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että Verohallinto voisi poiketa esimerkiksi lisättävän tulon tai vähennysvaatimuksen määrästä. Koska verovelvollisen tulisi oma-aloitteisesti ilmoittaa oikaisuvaatimuksella oikeat ja riittävät tiedot siten, että vero voitaisiin määrätä oikean suuruisena, poikkeaminen voisi käytännössä tulla kyseeseen lähinnä tilanteissa, joissa vähennysvaatimusta ei hyväksyttäisi tai oma-aloitteisesti ilmoitettujen veronalaisten tulojen määrä olisi tulkittu oikaisuvaatimuksella väärin.

Ehdotettu laki soveltuisi vain oma-aloitteisesti ilmoitettuihin tuloihin ja varoihin. Jos oikaisun yhteydessä kävisi ilmi, että verovelvollinen ei olisi ilmoittanut oma-aloitteisesti kaikkia tulojaan tai varojaan, ehdotettu laki ei soveltuisi näihin tuloihin tai varoihin. Verohallinto voisi käynnistää ilmoittamattomien tulojen osalta viranomaisaloitteisen oikaisun verovelvollisen vahingoksi siten kuin verotusmenettelystä annetussa laissa säädetään ja tehdä harkinnan rikosilmoituksesta.

Jotta verovelvollisella ei olisi riskiä joutua syytteeseen törkeästäkin veropetoksesta, verovelvollinen voisi vaatia tuloverotustaan oikaistavaksi poikkeuksellisesti verovuosilta 2004—2015. Jos vuoden 2015 verotus ei olisi vielä valmistunut, käsiteltäisiin kyseistä vuotta koskevat vaatimukset normaalina veroilmoituksen täydentämisenä säännönmukaisen verotuksen yhteydessä. Säännöksellä ei laajennettaisi viranomaisaloitteisen oikaisun määräaika. Jos henkilö vaatisi tuloverotustaan oikaistavaksi esimerkiksi vuosilta 2010—2014, mutta Verohallinto havaitsisi että salattuja tuloja olisi ollut myös aikaisemmilta vuosilta, verotusta ei voitaisi viranomaisaloitteisesti enää oikaista. Suojan rikosoikeudellista menettelyä vastaan saisi kuitenkin vain oma-aloitteisesti ilmoitettujen tulojen osalta.

Koska verotuksen oikaisu toimitettaisiin noudattaen verotusmenettelylain säännöksiä viranomaisaloitteisesta oikaisusta, verotus voitaisiin toimittaa myös arvioimalla. Arvioverotus voisi tulla kyseeseen lähinnä tilanteissa, joissa verovelvollinen pyrki oma-aloitteisesti esittämään

kaikki oikeat ja riittävät tiedot veron määrittämiseksi oikean suuruisena, mutta hänellä ei esimerkiksi vanhimpien vuosien osalta olisi enää mahdollisuutta esittää tarkkaa selvitystä tulojen suuruudesta. Jos verotusta ei voitaisi oikaista arvioimallakaan, laki ei soveltuisi ja Verohallinto voisi tehdä harkinnan rikosilmoituksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan perintö- ja lahjaverotusta koskeva oikaisu toteutettaisiin noudattaen mitä perintö- ja lahjaverolaissa säädetään verotuksen muuttamisesta viranomaisen aloitteesta. Perintöverotusta voitaisiin oikaista perintökaaren muotovaatimukset täyttävän täydennysperukirjan perusteella kaikkien pesäosakkaiden osalta. Myös perintö- ja lahjaverotuksessa huomioitaisiin törkeän veropetoksen vanhentumisaika sekä mahdollisuus jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa yhdellä vuodella. Tämän vuoksi perintö- ja lahjaverotusta voitaisiin oikaista 11 vuoden kuluessa verotuksen toimittamispäivästä lukien. Jos perintö- tai lahjaverotusta ei olisi toimitettu lainkaan, niin verotusta voitaisiin oikaista 11 vuoden kuluessa siitä, kun ilmoittamatta jääneitä varoja koskeva alkuperäinen ilmoitus olisi tullut antaa Verohallinnolle. Perintöverotus on voinut jäädä toimittamatta kokonaan esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilö on saanut perintöä ulkomailta. Lahjaverotuksessa olisi käytännössä kyse tilanteista, joissa lahjaveroilmoitus on aikaisemmin jätetty antamatta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin suoritettavaksi määrättävälle verolle laskettavasta korosta. Tuloverotuksessa verolle määrättäisiin verotusmenettelylaissa tarkoitettu jäännösveron korko. Jos verovelvolliselle tulisi veronpalautusta, laskettaisiin palautukselle palautuskorko. Tämä vastaisi tuloverotuksessa nykyisinkin oikaisuvaatimusten perusteella lisätylle verolle määrättyä korkoa sekä korkoa, joka määrätään, kun verotusta oikaistaan verovelvollisen vahingoksi verotusmenettelylain 56 §:n 2 ja 3 momentin nojalla. Korko laskettaisiin siten kuin verotusmenettelylaissa säädetään. Perintö- ja lahjaverotuksessa ei nykytilan mukaisesti perittäisi viivästysseuraamuksia. Tämän lain mukaisissa oikaisuissa ei myöskään määrättäisi veronlisäystä, koska kyse ei olisi viranomaisaloitteisesta oikaisusta.

4 §. Veronkorotus. 4 §. Veronkorotus. Pykälässä säädettäisiin veronkorotuksen määrittämisestä tässä laissa tarkoitettujen verotuksen oikaisun yhteydessä. Pykälän 1 momentin mukaan tuloverotuksessa veronkorotus määräytyisi prosenttiosuutena lisätyn tulon määrästä. Lisätyn tulon määrällä tarkoitettaisiin lisättyä verotettavaa nettotuloa. Veronkorotus olisi 3 prosenttia lisätyn tulon määrästä, kuitenkin vähintään 300 euroa. 60 000 euroa ylittävistä lisätystä tulon osasta veronkorotuksen määrä olisi kuitenkin 5 prosenttia ja 100 000 euroa ylittävistä osasta veronkorotus olisi 7 prosenttia.

Esimerkki:

Verovelvollisen vuoden 2012 verotettavaan tuloon lisättäisiin 80 000 euroa. Veronkorotus olisi 60 000 euron lisäystä tulosta 3 prosenttia eli 1 800 euroa ja 20 000 euron lisäystä tulosta 5 prosenttia eli 1 000 euroa. Veronkorotusta määrättäisiin siis 2 800 euroa.

Perintö- ja lahjaveroa korotettaisiin 15 prosentilla.

Esimerkki:

Verovelvollinen ilmoittaa vuonna 2013 vanhemmaltaan saamansa 300 000 euron lahjan. Hän ei ole saanut muita lahjaverotuksessa huomioon otettavia lahjoja. Vuonna 2013 saatuihin lahjoihin sovellettavan veroasteikon mukaan lahjavero 300 000 euron lahjasta on I veroluokassa 39 810 euroa. Veronkorotus on 15 prosenttia 39 810 euron verosta eli 5 971,50 euroa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että veronkorotus voidaan jättää määräämättä, jos aikaisemman ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin katsotaan olleen vähäinen. Nykytilassa oikaisuvaatimukset, joissa verovelvollinen itse ilmoittaa aikaisemmin verottamatta jääneet tulot, on käsitelty normaalissa oikaisuvaatimusmenettelyssä. Verotuskäytännössä näissä tilanteissa ei yleensä ole määrätty veronkorotusta ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Edellä mainittuja itselle vahingoksi tehtyjä oikaisuvaatimuksia on ollut melko vähän ja pääasiallisesti niissä on ollut kyse aidoista virheen korjaamisista, eikä systemaattisesti salattujen tulojen tehokkaasta katumisesta. Veronkorotuskäytäntöä ei ole tarkoitus tämän tyyppisten tapausten osalta muuttaa, joten jatkossakin veronkorotus voitaisiin jättää määräämättä vähäisistä laiminlyönneistä. Veronkorotus jätettäisiin määräämättä myös tilanteissa, joissa kuolinpesään on perunkirjoituksen jälkeen ilmestynyt aidosti uusia varoja, joista pesän osakkaat eivät ole olleet tietoisia.

Pykälän 3 momentin mukaan veronkorotuksen määräämiseen sovellettaisiin muuten verotusmenettelylain sekä perintö- ja lahjaverolain säännöksiä. Esimerkiksi perintö- ja lahjaverolain mukaan veronkorotus määrättäisiin vain lisätyr varallisuuden aiheuttamasta veron lisääntymisestä, jos virheellisyys on koskenut vain tiettyä perinnön, testamentin tai lahjan osaa.

5 §. Rikosoikeudellisen menettelyn estäminen. Pykälässä säädettäisiin siitä, että verovelvollista vastaan ei voitaisi käynnistää rikosoikeudellista menettelyä tämän lain nojalla omaaloitteisesti annettujen tietojen aikaisemmin tapahtuneen ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella. Pykälän mukaan rikoslain 29 luvun 1—3 §:ssä ja perintökaaren 20 luvun 11 §:ssä tarkoitettua rikosasiassa jätettäisiin rikosilmoitus tekemättä, esitutkinta toimittamatta ja syyte ajamatta sekä tuomioistuin jättäisi asian tutkimatta silloin, kun edellä mainittu rikosasia perustuisi tämän lain nojalla annettujen tietojen saman verovelvollisen aikaisempaan ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiin. Suoja rikosprosessia vastaan koskisi niitä luonnollisia henkilöitä, joiden verotusta oikaistaisiin tämän lain nojalla tai jotka ovat vastuussa oikaisun perusteella määrätystä verosta verotusmenettelystä annetun lain 52 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Suoja ulottuisi siten myös esimerkiksi erillisenä verovelvollisena verotettavan jakamattoman kuolinpesän kaikkiin osakkaisiin. Koska täydennysperukirjan perusteella voitaisiin oikaista kaikkien pesän osakkaiden perintöverotusta, suoja ulottuisi perintöverotustilanteissakin kaikkiin osakkaisiin. Suoja ei ulottuisi niihin henkilöihin, jotka olisivat vastuussa verosta vasta rikosoikeudellisen vahingonkorvausvelvollisuuden nojalla. Suoja ei koskisi myöskään muita veropetokseen osallisia.

Rikosoikeudellisen menettelyn estäminen on keskeinen asia lain tavoitteiden kannalta. Suoja rikosoikeudellista menettelyä vastaan koskisi kuitenkin vain samaa rikosoikeudellista asiaa kuin omaaloitteisesti ilmoitettujen tulojen aikaisempi ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönti. Koska verotuksen oikaisu perustuisi verovelvollisen omaaloitteisesti ilmoittamiin tietoihin, samalla asialla tarkoitettaisiin vain niiden tulojen aikaisempaa ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiä, jotka verovelvollinen omaaloitteisesti ilmoittaa tämän lain nojalla. Kansallinen ne bis in idem -periaatetta verotuksessa koskeva lainsäädäntö ei siten olisi esteenä rikosasian käsitteilylle, jos se perustuisi muiden kuin tämän lain nojalla omaaloitteisesti ilmoitettujen tietojen ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiin verotuksessa. Jos henkilö esimerkiksi ilmoittaisi Sveitsissä pankkitilillä olleiden varojen perusteella saadut korkotulot, mutta myöhemmin kansainvälisen tietojenvaihdon kautta tulisi ilmi, että henkilöllä on ollut salattuja tuloja myös toisesta valtiosta, ei rikosoikeudellista suojaa saisi tämän toisen valtion tulojen osalta. Jos henkilö ilmoittaisi vain osan tietystä tuloerästä, ei suojaa saisi ilmoittamattomien tulojen osalta. Jos henkilö ilmoittaisi tuloja esimerkiksi vain viideltä vuodelta, mutta Verohallinto huomaisi, että ilmoittamattomia tuloja on myös aikaisemmilta vuosilta, Verohallinnolla olisi velvollisuus tehdä rikosilmoitus aikaisempien verovuosien osalta, mikäli rikosilmoituskynnys ylittyy eikä syyte oikeus ole vanhentunut.

Esimerkiksi *ne bis in idem* -periaatetta koskevassa oikeuskäytännössä on katsottu, että osakeyhtiön verotuksessa tapahtunut veropetos sekä osakkaan omassa verotuksessa tapahtunut veropetos ovat rikosoikeudellisesti eri asioita. Näin ollen osakeyhtiön osakkaiden kohdalla suoja rikosoikeudellista menettelyä vastaan ei ulottuisi yhtiön veropetokseen.

Tämän lain nojalla saatuja tietoja käsiteltäisiin normaaleina verotustietoina, jolloin niiden julkisuuteen, käyttöön ja luovuttamiseen sovellettaisiin verotietolain säännöksiä. Verohallinto voisi siten käyttää tietoja esimerkiksi tulevien vuosien verovalvonnassa sekä muiden verovelvollisten verovalvonnassa tai tehdä esimerkiksi rahanpesuilmoituksen annettujen tietojen perusteella. Verohallinto voisi myös luovuttaa tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisille Verohallinnosta annetun lain 28 §:ssä mainittujen rikosten esitutkintaa, syytteenespanoa ja tuomioistuinkäsittelyä varten tilanteissa, joissa tämän lain säännökset eivät estä kyseisen rikosasian käsittelyä. Näin voisi olla esimerkiksi asioissa, joissa on kyse muuhun verovelvolliseen kohdistuvasta rikosasiasta tai kyse olisi saman verovelvollisen muusta kuin tässä laissa mainituista rikoksista.

6 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että tämän lain nojalla toimitettavaan tuloverotuksen oikaisuun sovellettaisiin muutoin verotusmenettelylain verotuksen oikaisua koskevia säännöksiä. Menettely vastaisi siten viranomaisaloitteista oikaisua ja Verohallinto toimittaisi verotuksen oikaisun noudattaen tämän lain ja verotusmenettelylain säännöksiä verotuksen viranomaisaloitteisesta oikaisusta. Verohallinto voisi siten esimerkiksi esittää oikaisun yhteydessä lisäselvityspyyntöjä ja verovelvollisella olisi velvollisuus esittää täydentäviä tietoja ja selvityksiä. Myös perintö- ja lahjaverotuksen oikaisu vastaisi menettelyltään viranomaisaloitteista oikaisua.

Oikaisun perusteella määrättävässä verossa olisi kyse tuloverosta, perintöverosta tai lahjaverosta. Näin ollen veron kanton ja perintään sovellettaisiin tuloveroa tai perintö- ja lahjaveroa koskevia säännöksiä. Oikaisussa määrätty vero vanhentuisi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) 20 §:n mukaisesti lähtökohtaisesti viiden vuoden kuluttua sitä seuranneen vuoden alusta, jona se on määrätty. Koska laki koski luonnollisia henkilöitä ja kuolinpesiä, oikaisun perusteella määrätystä verosta olisivat vastuussa luonnolliset henkilöt. Jos veroa ei maksettaisi eräpäivään mennessä, olisi Verohallinnolla käytettävissä normaalit veron perintätoimenpiteet. Eräpäivän jälkeen maksamatta olevalle verolle määrättäisiin myös veronlisäyksestä ja viivekorosta annetussa laissa tarkoitettu viivekorke. Tämän lain nojalla annettuihin päätöksiin haettaisiin muutosta samalla tavalla kuin muutosta haetaan viranomaisaloitteista verotuksen oikaisua koskevaan päätökseen. Päätöksiin tulisi siten ensin vaatia oikaisua verotuksen oikaisulautakunnalta. Oikaisulautakunnan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätöksestä voisi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta, jos korkein hallinto-oikeus myöntäisi valitusluvan.

7 §. *Voimaantulo.* Kyseessä olisi määräaikainen menettely, joka olisi voimassa yhden vuoden. Laki tulisi voimaan vuoden 2016 alusta ja olisi voimassa saman vuoden loppuun. Lakia sovellettaisiin lain voimassaoloaikana vireille tulleisiin verotuksen oikaisua koskeviin vaatimuksiin.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016, ja se olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2016.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain kannalta tehokkaan katumisen säännöksillä voidaan katsoa olevan merkitystä perustuslain 2 luvun 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta. Tehokkaan katumisen säännöksiä on kritisoitu siitä, että ne ovat epäoikeudenmukaisia suhteessa niihin verovelvollisiin, jotka täyttävät ilmoittamisvelvollisuutensa laissa säädetyllä tavalla. Määräaikaisen tehokkaan katumisen sääntelyn voidaan lisäksi nähdä asettavan esimerkiksi eri vuosina aiemmin salattuja tuloja ilmoittavat henkilöt eri asemaan. Lain voimassaoloaikana verotuksesta aikaisemmin puuttuneita tietoja ilmoittavat verovelvolliset välttyisivät rikosoikeudellisilta seuraamuksilta, kun taas ennen lain voimassaoloa tai sen jälkeen samalla tavalla tuloja ilmoittavilla verovelvollisilla olisi riski joutua rikossyytteeseen veropetoksesta. Ehdotettu sääntely voidaan siten nähdä ongelmallisena perustuslaissa säädetyn yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta.

Tehokkaan katumisen sääntelyjä on ollut käytössä useassa valtiossa jo usean vuoden ajan joko pysyvänä tai määräaikaisena sääntelynä.

Ehdotetun lain päätavoitteena olisi kerätä verotuloja hallinnollisesti kevyellä menettelyllä. Tavoitteena olisi saada verovelvolliset ilmoittamaan ulkomaille sijoitetut varat ja niistä saadut tulot Suomen verotuksen piiriin vähäisin hallinnollisin kustannuksin. Ehdotetun sääntelyn voidaan myös arvioida osaltaan lisäävän yhdenvertaisuutta verotuksessa, koska tulojaan ilmoittamatta jättäneet verovelvolliset saatettaisiin aikaisempien vuosien osalta verotuksellisesti samaan asemaan tulonsa oikein ilmoittaneiden verovelvollisten kanssa. Oma-aloitteisen ilmoituksen perusteella saataisiin asiakastiedot ja sijoitusjärjestelyt Verohallinnon riskiperusteisen valvonnan piiriin tulevinakin vuosina, mikä parantaisi yhdenvertaista kohtelua verotuksessa.

Kyseessä olisi määräaikainen laki. Sääntelyn määräaikaisuudella pyritään tehostamaan tulojen ilmoittamista ja pienentämään halukkuutta ryhtyä selvittämään uusia verojärjestelykeinoja. Jokaisella luonnollisella henkilöllä olisi mahdollisuus ilmoittaa aikaisemmin salaamansa lain soveltamisalaan kuuluvat tulot ja varat yhden vuoden ajan ja välttyä veropetosta koskevilta rikosoikeudellisilta seuraamuksilta. Lain voimassaoloaikana verovelvollisia kohdeltaisiin yhdenvertaisesti, koska samanlaisiin oikaisuvaatimuksiin sovellettaisiin yhtenevää menettelyä. Lain voimassaoloajan aikana verovelvollinen ei välttyisi kaikilta sanktioilta, vaan aikaisemman ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta määrättäisiin hallinnollisena sanktiona veronkorotus.

Ehdotetun sääntelyn voidaan nähdä asettavan eri vuosina aiemmin salattuja tuloja ilmoittavat henkilöt eri asemaan rikosoikeudellisen seuraamuksen osalta, mutta toisaalta jokaisella luonnollisella henkilöllä olisi mahdollisuus ilmoittaa aikaisemmin salatut tulot ja varat lain voimassaolon aikana. Verotuksen kohdalla ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa lisäävän verovelvollisten yhdenvertaista kohtelua.

Lakia sovellettaisiin lain voimassaoloaikana vireille tulleisiin verotuksen oikaisua koskeviin vaatimuksiin. Perustuslain 8 §:n mukaan rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä laissa säädetään. Lievemmän lain periaate rikosoikeudellisena periaatteena sisältyy rikoslain 3 luvun 2 §:ään. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia rikoslakiin, vaan kyseessä on pääasiassa menettelyyn liittyvä sääntely. Hallituksen käsityksen mukaan esitys ei siten ole ongelmallinen lievemmän lain periaatteen kannalta, vaan ennen lain voimaantuloa vireille tulleet oikaisuvaatimukset voidaan ratkaista voimassa olevien säännösten mukaisesti.

HE 32/2015 vp

Hallitus katsoo edellä esitetyin perustein, että laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä. Asia on kuitenkin periaatteellisesti merkittävä, joten hallitus ehdottaa, että lakiesityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

verotuksen oikaisemisesta oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella vuonna 2016

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan luonnollisen henkilön tai kotimaisen kuolinpesän verotuksen oikaisuun silloin, kun verovelvollinen oma-aloitteisesti ilmoittaa verotuksesta puuttuneita tuloverolain (1535/1992) mukaan verotettavia tuloja. Lakia sovelletaan myös perintö- ja lahjaverotukseen silloin, kun luonnollinen henkilö tai kotimainen kuolinpesä oma-aloitteisesti ilmoittaa perintö tai lahjaverotuksesta aikaisemmin puuttuneita varoja.

Lain 5 §:ää sovelletaan lisäksi varoihin, joihin sovelletaan vuosina 2004 ja 2005 voimassa olleita varallisuusverolain (1537/1992) säännöksiä.

Lakia ei sovelleta tuloihin tai varoihin, joiden voidaan verotuksen oikaisun yhteydessä todeta olevan peräisin rikollisesta toiminnasta.

2 §

Vaatimus verotuksen oikaisemiseksi

Luonnollinen henkilö tai kotimainen kuolinpesä voi vaatia tuloverotuksen oikaisua Verohallinnolle osoitetulla kirjallisella vaatimuksella. Vaatimukseen on liitettävä oikeat ja riittävät tiedot siten, että vero voidaan määrätä oikean suuruisena. Vaatimukseen on liitettävä myös selvitys siitä, että tulot ja varat eivät ole peräisin rikollisesta toiminnasta.

Perintöverotuksen oikaisua vaaditaan perintökaaren (40/1965) 20 luvun 10 §:ssä tarkoitettulla täydennysperukirjalla tai perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 26 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa veroilmoituksella. Perukirjasta tai veroilmoituksesta on ilmentävä tai siihen on liitettävä 1 momentissa tarkoitettut tiedot.

Lahjaverotuksen oikaisua vaaditaan antamalla perintö- ja lahjaverolaissa tarkoitettu lahjaveroilmoitus. Ilmoituksen tulee sisältää tai siihen on liitettävä 1 momentissa tarkoitettut tiedot.

3 §

Verotuksen oikaisu

Tuloverotusta oikaistaan noudattaen, mitä verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 55 ja 56 §:ssä säädetään verotuksen muuttamisesta viranomaisen aloitteesta. Sen estämättä, mitä mainitun lain 56 §:ssä säädetään, verovelvollinen voi vaatia verotustaan oikaistavaksi

vuosilta 2004—2015. Jos verotus ei ole vielä päättynyt, vaatimus käsitellään verotuksen toimittamisen yhteydessä.

Jollei tässä momentissa jäljempänä toisin säädetä, perintö- ja lahjaverotusta oikaistaan noudattaen, mitä perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 40 §:ssä säädetään. Verovelvollinen voi vaatia perintö- ja lahjaverotusta oikaistavaksi 11 vuoden kuluessa verotuksen toimittamispäivästä lukien. Jos perintö- tai lahjaverotusta ei ole toimitettu, verovelvollinen voi vaatia verotusta oikaistavaksi 11 vuoden kuluessa siitä, kun ilmoittamatta jääneitä varoja koskeva ilmoitus olisi tullut antaa Verohallinnolle.

Tuloverotuksessa suoritettavaksi määrättävälle verolle tai veronpalautukselle lasketaan verotusmenettelystä annetun lain 43 §:ssä tarkoitettu jäännösveron korko tai palautuskorko. Koron laskemisesta säädetään verotusmenettelystä annetun lain 77 §:ssä.

4 §

Veronkorotus

Siltä osin kuin lisätyn verotettavan tulon määrä on enintään 60 000 euroa, verovelvolliselle määrätään tuloverotuksessa veronkorotusta 3 prosenttia lisätyn verotettavan tulon määrästä kuitenkin vähintään 300 euroa. Siltä osin kuin lisätyn verotettavan tulon määrä ylittää 60 000 euroa, veronkorotusta määrätään 5 prosenttia 60 000 euroa ylittävästä lisäystä tulon osasta ja 7 prosenttia 100 000 euroa ylittävästä lisäystä tulon osasta. Perintö- ja lahjaveroa korotetaan 15 prosentilla.

Veronkorotus voidaan jättää määräämättä, jos ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönti on ollut vähäinen.

Veronkorotuksen määräämiseen sovelletaan muuten, mitä verotusmenettelystä annetun lain 32 §:ssä sekä perintö- ja lahjaverolain 36 §:ssä säädetään.

5 §

Rikosoikeudellisen menettelyn estäminen

Rikoslain (39/1889) 29 luvun 1—3 §:ssä ja perintökaaren 20 luvun 11 §:ssä tarkoitettussa rikosasiassa, joka perustuu tämän lain nojalla ilmoitettujen tietojen aikaisempaan ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiin, jätetään rikosilmoitus tekemättä, esitutkinta toimittamatta ja syyte ajamatta sekä tuomioistuin jättää asian tutkimatta sellaisen luonnollisen henkilön osalta, jonka verotusta on tämän lain nojalla oikaistu tai joka on verotusmenettelystä annetun lain 52 §:ssä tarkoitettulla tavalla vastuussa oikaisun johdosta määrätystä verosta.

6 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tämän lain nojalla toimitettavaan tuloverotuksen oikaisuun sekä muutoksenhakuun oikaisun johdosta annettavaan päätökseen sovelletaan muutoin, mitä verotusmenettelystä annetussa laissa säädetään.

Tämän lain nojalla toimitettavaan perintö- ja lahjaverotuksen oikaisuun ja muutoksenhakuun oikaisun johdosta annettavaan päätökseen sovelletaan muutoin, mitä perintö- ja lahjaverolaissa säädetään.

HE 32/2015 vp

7 §

Voimaantulo ja soveltaminen

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2016.
Tätä lakia sovelletaan vuonna 2016 vireille tulleisiin verotuksen oikaisua koskeviin vaatimuksiin.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2015

Pääministerin sijainen, ulkoasiainministeri

Timo Soini

Valtiovarainministeri Alexander Stubb